

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Dopad ekonomické krize na daňový systém České republiky a vybraných států Evropské unie
Impact of Economic Crisis on Tax System in the Czech Republic and Selected EU Countries

Student: Bc. Michaela Dorušková
Vedoucí diplomové práce: Ing. Zuzana Rylová, Ph.D.

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Michaela Dorušková**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně
Specializace: 00 Účetnictví a daně
Téma: **Dopad ekonomické krize na daňový systém České republiky a
vybraných států Evropské unie
Impact of Economic Crisis on Tax System in the Czech Republic and
Selected EU Countries**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Ekonomická krize v Evropě
3. Daňová opatření České republiky a vybraných států EU
4. Analýza zhodnocení zásahu jednotlivých států do daňového systému
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

FANTINI, Marco, ed. *Taxation Trends in the European Union. 2012 Edition*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012. 274 s. ISBN 978-92-79-21209-3.
ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňové teorie. S praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.
VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2012*. 11. vyd. Praha: 1. VOX, 2012. 372 s. ISBN 978-80-87480-05-2.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Zuzana Rylová, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 25.04.2014

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

---

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Dopad ekonomické krize na daňový systém České republiky a vybraných států Evropské unie“ včetně přílohy č. 1 a 2 vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 25. dubna 2014

.....
podpis studenta

Obsah

1. Úvod	5
2. Ekonomická krize v Evropě	7
2.1 Hospodářský cyklus	7
2.2 Počátek ekonomické krize	9
2.2.1 Collateralized debt obligations	10
2.2.2 Pád hypotéční banky Northern Rock	10
2.3 Světová finanční krize	11
2.3.1 Krach významných finančních institucí	11
2.3.2 Propad na světových burzách	13
2.3.2.1 <i>Burza cenných papírů Praha (BCPP)</i>	13
2.3.2.2 <i>Burzy ve Spojených státech amerických</i>	14
2.3.2.3 <i>London Stock Exchange</i>	15
2.4 Další příčiny ekonomické krize	16
2.4.1 Měnová expanze	16
2.4.2 Růst ceny ropy	18
2.5 Důsledky ekonomické krize	19
2.5.1 Snížení makroekonomické výkonnosti států	19
2.5.2 Dluhová krize	20
2.5.3 Vliv na veřejné finance v ČR	21
3. Daňová opatření České republiky a vybraných států EU	23
3.1 Zákonná opatření ČR v oblasti daní	23
3.1.1 Daň z příjmů	23
3.1.2 Daň z přidané hodnoty	28
3.1.3 Spotřební daň	30
3.1.4 Daň z nemovitostí	34
3.2 Zákonná opatření Slovenska v oblasti daní	36
3.2.1 Daň z příjmů fyzických osob	36
3.2.2 Daň z příjmů právnických osob	40
3.2.3 Daň z přidané hodnoty	43
3.2.4 Spotřební daně	45

3.3 Zákonná opatření Francie v oblasti daní	46
3.3.1 Stručná charakteristika daňové soustavy a vybraných daní	47
3.3.2 Daň z příjmů	51
3.3.3 Daň z přidané hodnoty	53
3.3.4 Sociální daně	54
3.3.5 Ostatní změny	54
4. Analýza zhodnocení zásahu jednotlivých států do daňového systému...	55
4.1 Komparace daňových systémů ČR, SR a Francie	55
4.2 Klasifikace provedených daňových opatření	56
4.2.1 Daňová opatření podle délky působení v ekonomice	56
4.2.2 Daňová opatření z hlediska orientace	57
4.2.3 Daňová opatření z hlediska vlivu na státní rozpočet	58
4.3 Srovnání daňových opatření v rámci daně z příjmů a DPH	58
4.4 Analýza protikrizových opatření	60
4.4.1 Protikrizová opatření v České republice	60
4.4.2 Protikrizová opatření na Slovensku	62
4.4.3 Protikrizová opatření ve Francii	64
4.5 Shrnutí provedených opatření	65
4.5.1 Zhodnocení České republiky.....	66
4.5.2 Zhodnocení Slovenska	66
4.5.3 Zhodnocení Francie	67
4.5.4 Shrnutí všech opatření	68
4.6 Vlastní návrh a doporučení.....	69
5. Závěr	71
Seznam použité literatury	74
Seznam zkratk	78
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
Seznam příloh	
Přílohy	

1. Úvod

Ekonomický vývoj prakticky všech zemí ochromila v letech 2008 – 2010 finanční krize, která následně přerostla v krizi ekonomickou. V některých státech se objevila pouze jedna z uvedených krizí, např. Česká republika byla zasažena víceméně ekonomickou krizí, jelikož finanční systém v ČR byl méně zranitelný a více stabilní než v jiných ekonomikách.

Cílem této diplomové práce je proto popsat vznik a průběh celé krize, daňová opatření České republiky, Slovenska a Francie k boji proti jejím důsledkům a následně zanalyzovat a zhodnotit úspěšnost a účinnost těchto opatření. Součástí diplomové práce je také doporučení, která opatření by v období krize bylo žádoucí přijmout, přičemž zde je vycházeno ze samotné analýzy a vlastních nápadů. Práce je rozdělena do třech hlavních tematických celků – kapitol.

V první kapitole je popsán vznik a průběh ekonomické krize. Jako ohnisko celé krize jsou považovány Spojené státy americké, kde v roce 2006 propukla americká hypotéční krize, která se následně dostala do celého světa prostřednictvím cenných papírů zvaných CDO. Následovaly pády finančních institucí jako je Northern Rock, Bear Stearns, Lehman Brothers apod. Tyto události byly následovány propadem na světových burzách. Jako další příčiny krize lze zmínit přílišnou měnovou expanzi a růst ceny ropy. Samotným důsledkem krize je pak snížené makroekonomické výkonnosti států, což lze deklarovat na ukazatelích HDP, inflace a nezaměstnanosti, a vzniklé dluhové krizi především v Řecku. Ekonomická krize měla dále vliv na veřejné finance, kde v důsledku přijetí různých protikrizových opatření docházelo k zvyšování výdajů a snižování příjmů rozpočtů.

Druhá kapitola je zaměřena na daňová opatření přijatá v souvislosti s důsledky krize. Z hlediska daní většina států přistupovala především k regulaci daně z příjmů a nepřímých daní, jelikož jsou významnou složkou ve státních rozpočtech. Dále bylo přistupováno také k regulaci pojistného, které velkou měrou ovlivňuje náklady práce. V ČR byla za účelem tvorby těchto opatření ustanovena Národní ekonomická rada vlády, která vytvořila tzv. Národní protikrizový plán. Hlavními cíli bylo podpořit podnikání (především malé a střední podnikatele), podnítit export a zaměstnanost a následně stabilizovat veřejné rozpočty. Na Slovensku za stejným účelem vznikla Rada pre hospodársku krízu, jejímiž cíli, kterými se

při vytváření protikrizových opatření řídila, byla stimulace poptávky a zaměstnanosti, podpora podnikatelského prostředí a ochrana finančního sektoru, který byl krizí zasažen více než finanční sektor v České republice. Ve Francii byl vytvořen Le Plan de relance de l'économie française, tedy Plán na obnovu francouzské ekonomiky. Hlavními cíli byla opět stabilizace zaměstnanosti, podpora firem a nízkopříjmových domácností a automobilového průmyslu, který stejně jako v ostatních zemích zaznamenal výrazný pokles.

Třetí kapitola je věnována především analýze a zhodnocení provedených opatření, které jsou posuzovány podle toho, zda byl naplněn cíl, ke kterému byly vytvořeny. Dále jsou zde daňová opatření rozdělena podle délky působení, orientace na spotřebu nebo příjmy a vlivu na státní rozpočet. Obsahem čtvrté kapitoly je také komparace daňových opatření v rámci daně z příjmů a DPH, kde cílem je zobrazit to, na co se vybrané státy v rámci těchto daní zaměřovali (např. v rámci daně z příjmů na zúžení základu daně, nebo snižování sazeb daně). V neposlední řadě je zde uvedena komparace daňových systémů ČR, SR a Francie, a to z důvodu zobrazení odlišností a specifík, které poslouží k pochopení přijatých opatření. Součástí diplomového práce je také zmíněný návrh a doporučení takových opatření, které by v období krize bylo dobré přijmout.

2. Ekonomická krize v Evropě

Říká se, že životní podmínky a standardy dětí jsou vždy o stupeň lepší než životní podmínky a standardy jejich rodičů, či prarodičů. Z tohoto by se dalo usoudit, že výkonnost světových ekonomik roste. Z dlouhodobého hlediska skutečně dochází k ekonomickému růstu, ovšem reálný výstup, vyjadřovaný například HDP, v některém období může klesat. Tuto situaci označujeme jako hospodářský cyklus.

2.1 Hospodářský cyklus

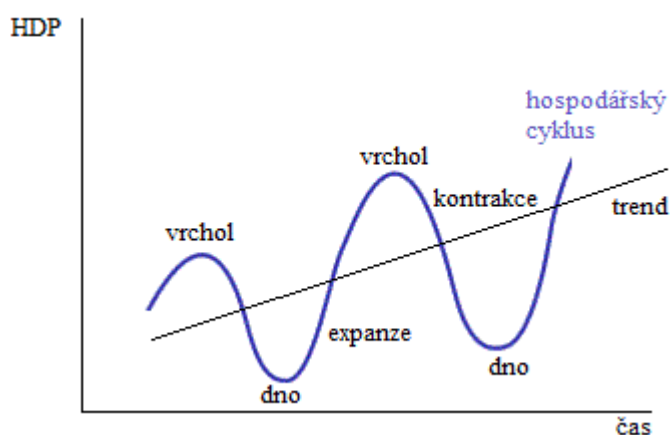
Hospodářský cyklus (též ekonomický cyklus) lze definovat jako krátkodobé kolísání agregátního výstupu ekonomiky okolo dlouhodobého vývojového trendu výstupu.

V americké literatuře se běžně používá termín „business cycle“, v překladu tedy podnikatelský cyklus. Ve Velké Británii se ustálil termín „trade cycle“, tedy obchodní cyklus.

Někteří ekonomové o existenci hospodářských cyklů pochybují a používají termín makroekonomické výkyvy. Jednotlivé fáze ekonomického cyklu na sebe totiž navazují a po určité době, která se liší, dorazí do své původní pozice a celý proces se může znovu opakovat. Zastáncem této teorie byl představitel monetární ekonomie Irving Fisher, nebo ruský ekonom Jevgenij Slutskij.

Hospodářský cyklus se vyznačuje čtyřmi fázemi: *kontrakce*, *dno*, *expanze* a *vrchol*. Sled jednotlivých fází je znázorněn v Obr. 2.1 – Fáze hospodářského cyklu. [14]

Obr. 2.1 – Fáze hospodářského cyklu

Zdroj: vlastní zpracování

Každá fáze je typická svými změnami v HDP a ostatních makroekonomických veličin vlivem změny spotřebitelské poptávky, poptávky firem po výrobních faktorech, či rozsahem výrobních kapacit.

Ve fázi **expanze** dochází k růstu HDP, snižování nezaměstnanosti, zvyšování inflace, či k růstu výdajů. Zdrojem expanze může být účinná daňová politika formou snížení daňového zatížení, čímž dochází k růstu disponibilního příjmů domácností, či firem. Rostou-li příjmy, rostou taktéž výdaje a zvyšuje se poptávka po spotřebních statcích a službách a z ní odvozená poptávka po výrobních faktorech. Firmy najímají více pracovníků a nezaměstnanost se snižuje. Zvyšují se zisky firem, které také více investují a více si půjčují u bank.

Jak se ale říká, všechno má své meze, a tedy i rostoucí ekonomika musí jednou narazit. Ve fázi **vrcholu** se začínají prosazovat nákladové tlaky. Rostou ceny výrobků, které jsou reakcí na předcházející zvyšující se inflaci. Jelikož je nezaměstnanost na nízké úrovni, musí firmy zvyšovat mzdové sazby, aby získaly dosud nepracující obyvatele nebo přetáhly pracovníky konkurenčních firem. Zvyšující se spotřební výdaje dále snižují míru úspor v ekonomice, což vede k prodražení bankovních úvěrů.

Ve fázi **kontrakce**, která je reakcí na ekonomický růst, dochází k poklesu HDP, zvýšení nezaměstnanosti, snížení inflace či k poklesu výdajů. Jsou omezeny nákupy domácností vlivem růstu životních nákladů a rušeny případné objednávky statků dlouhodobé spotřeby. Klesá poptávka po spotřebních statcích a službách, a tedy i poptávka po výrobních faktorech. Firmy jsou nuceny propouštět zaměstnance, a tak snižovat své náklady. Jelikož v období expanze uzavíraly smlouvy o úvěrech, musí i v tomto období hradit splátky. Zisk tedy klesá a některé firmy jsou nuceny odejít z odvětví.

Následně dochází k propadu ekonomiky na **dno** své aktivity. Vysoká nezaměstnanost je důvodem pro snížení mzdové sazby, a tedy i cen výrobků. Nákupy domácností jsou odkládány v očekávání, že ceny ještě klesnou. Banky jsou nuceny omezit své aktivity a raději neposkytovat půjčky. Snižují se zisky firem a přežijí jen skutečně ti nejsilnější. Nyní záleží na reakci domácností, kdy konečně dojdou k uvědomění, že ceny jsou nízké a je čas opět mírně nakupovat. Firmy jsou ochotny pružně zareagovat – zvýší výrobu a najmou nové pracovníky. Ekonomika pozvolna přechází do další fáze expanze.

Každý hospodářský cyklus je jedinečný a trvá různě dlouhou dobu. Ta je daná schopností domácností a firem reagovat na vzniklou situaci na trhu. Každé odvětví je také různě citlivé na fáze hospodářského cyklu. Například výrobcům luxusních statků (automobilů,

klenotů, elektroniky) více klesá poptávka ve fázi kontrakce než výrobcům statků běžné spotřeby.

Je také důležité rozlišovat pojmy *recese a krize*. Recese představuje mírné a krátkodobé oslabení ekonomiky, během něhož HDP po dvě nebo více následujících čtvrtletí klesá. Krize je pak situace, kdy dojde k náhlému a prudkému ochabnutí ekonomické aktivity. [9]

2.2 Počátek ekonomické krize

Celosvětovou ekonomickou krizi odstartovala *americká hypoteční krize*. Její počátek se datuje k roku 2006, kdy americký Federální rezervní systém (FED) i přes varující signály zvedl úrokové sazby. Před tímto rokem se FED snažil zabránit hospodářské recesi, a krátkodobě proto udržoval úrokové sazby na velmi nízké úrovni. Ekonomika se skutečně dostala z problémů, a to díky zvýšené poptávce po nemovitostech. Ty se staly snadno dostupné díky levným hypotékám, které navíc mohl dostat prakticky každý – včetně lidí s nízkými či nestabilními příjmy.

Zájem o tyto hypotéky projeвили především imigranti. Ti si tak plnili svůj „americký sen“, přičemž detailům smluv nepřisuzovali zvláštní pozornost, či dokonce neuměli číst a mluvit anglicky. Ve smlouvách totiž bylo často ujednáno, že nízká sazba se vztahuje pouze na prvních pár let nebo měsíců a v následujících letech může dojít k jejímu zvýšení. Realitní agenti také přesvědčovali klienty, že ceny nemovitostí mohou pouze růst, a tedy koupě nemovitosti na hypotéku je nyní výhodná. Když následně FED zvýšil základní úrokovou sazbu, zvedly se i sazby u těchto hypoték a většina lidí již nebyla schopna splácet. [10]

Takovéto chování, kdy jedna strana nenese plně riziko případného neúspěchu, avšak riziko úspěchu jde plně k jejímu dobru (v kontextu americké hypoteční krize: „pokud lidé budou platit hypotéky, půjde to do mé kapsy, pokud ne, zachrání mě stát“), je obvykle označováno jako *morální hazard*. [1]

V roce 2005 se zvýšil prodej nemovitostí v USA o téměř třetinu oproti roku 2001 (tj. meziroční nárůst o 9 %) a současně vzrostla také cena nemovitostí o 8 %. K tomu, aby tento růst byl dlouhodobě udržitelný, by příjmy amerických domácností musely růst o 18 %. Nominálně však rostly o 5 %, rozdíl mezi tím tvořila tzv. realitní bublina. V ní se nacházelo celkem 730 tisíc nových domů, které byly financovány s dluhem.

O americké hypoteční krizi se vědělo již v březnu 2007. Nikdo si tuto skutečnost ovšem nechtěl připustit, a proto se také do července téhož roku nic nedělo. [35]

2.2.1 Collateralized debt obligations

Na přelomu července a srpna 2007 vznikl na kapitálových trzích nový finanční instrument, tzv. *collateralized debt obligations (CDO)*, česky zajištěná dluhová obligace. Ten představuje seskupení milionů malých hypoték zajištěných nemovitostí do jednoho velkého dluhopisu, který je veřejně obchodovatelný. Tento proces je také známý jako *sekuritizace*. Emisí CDO se zabývají velké banky, např. Goldman Sachs, Morgan Stanley, nebo Merrill Lynch, nákupem pak ostatní banky, penzijní nebo spekulativní fondy, a to z celého světa.

Výhodou CDO bylo pro banky, které poskytovaly levné hypotéky, zbavení se původního rizika, které plynulo z neprověřených či nedostatečně zajištěných klientů. Došlo tak k rozptýlení rizika do celého světa, což je obvykle správný a účinný krok pro snížení rizika. V tomto konkrétním případě tomu tak nebylo a důvody byly dva:

- CDO se dostaly prakticky do celého světa, přičemž jejich držitelé neznali bonitu klientů a netušili, že dojde k hromadnému nesplacení dluhopisů;
- CDO představují rizikové cenné papíry a finanční instituce, které je měly v držení, se staly „podezřelé“ z jejich vlastnictví.

To všechno vedlo k tomu, že trh se začal riziku vyhýbat a začaly klesat i ceny investic, které neměly žádnou spojitost s americkými hypotékami, např. akcie na Burze cenných papírů Praha. Opět začala platit stará poučka, která říká, že rozložení rizika je účinné pouze tehdy, není-li riziko jedné složky portfolia ve vzájemném vztahu s druhou složkou portfolia. [10]

2.2.2 Pád hypotéční banky Northern Rock

Pád páté největší hypotéční banky Northern Rock znamenal, že se americká hypotéční krize již netýká pouze Spojených států amerických, ale přesouvá se do Evropy a pomalu přerůstá ve světovou finanční krizi.

Northern Rock byla anglická banka, která vznikla v roce 1965 splynutím Northern Counties Permanent Building Society a Rock Building Society. Začínala jako menší regionální banka působící na severovýchodu Anglie. V roce 1997 projevila své vyšší ambice a vstoupila na akciový trh.

Mezi její základní činnosti patřilo přijímání vkladů a poskytování hypotéčních úvěrů. Dále se zabývala sekuritizací a zvláštností u této banky bylo to, že své aktivity z větší části nefinancovala z klientských depozit, ale vydáváním krátkodobých cenných papírů. Tedy většina zdrojů banky pocházela nikoliv od vkladatelů, ale z trhu. V letech 1998 – 2007

vzrostla celková aktiva Northern Rock z 17,4 bilionů liber na 113,5 bilionů liber. Současně se také změnil podíl přijatých vkladů na celkové činnosti banky z 60 % na pouhých 23 %.

V srpnu 2007 došlo k poklesu poptávky po dluhopisech vzniklých sekuritizací, což způsobilo, že banka nyní měla nedostatek peněz a hodnota vydaných dluhopisů poklesla. Paradoxem ovšem je to, že dluhopisy Northern Rock byly naprosto zdravé, jelikož banka nepůjčovala riskantnějším klientům. Northern Rock nyní měla nedostatečnou likviditu, a proto v polovině srpna požádala o pomoc centrální banku – Bank of England. Ta ji přislíbila pomoc, která spočívala v pojištění a garanci vkladů (vklad do 2 tisíc liber byl pojištěn zcela, vyšší vklady byly pojištěny do 90 % své hodnoty, max. však 35 tisíc liber).

Banka se vzápětí stala obětí tzv. *bankovního runu*. Ten lze charakterizovat jako stav, kdy klienti ztratí důvěru ve svou banku a hromadně začnou vybírat své vklady. Důvodem může být například zpráva o insolvenční banky. Run na banku byl zastaven prohlášením guvernéra Bank of England o státní garanci všech vkladů – tedy kdo si nevybral své peníze hned, stát jim garantoval jejich bezpečnost. [17]

Dne 22. února 2008 byla banka znárodněna anglickou vládou. Northern Rock v tomto přechodném období řídila UK Financial Investments Limited. V roce 2010 došlo k rozdělení banky na 2 části: Northern Rock plc, která se zabývala přijímáním vkladů, a Northern Rock (Asset Management) plc, která zahrnovala půjčku Bank of England a jiné půjčky, deriváty, apod. V průběhu roku 2011 probíhaly další pokusy o prodej, přičemž se o Northern Rock plc ucházely Virgin Money a JC Flowers. Vyšší nabídku předložila Virgin Money, konkrétně 747 milionů liber a 280 milionů liber v dalších letech. 1. ledna 2012 byl prodej uskutečněn a Northern Rock plc nyní působí pod značkou Virgin Money. [29]

2.3 Světová finanční krize

Důsledkem americké hypoteční krize je světová finanční krize. Ta se projevila v druhé polovině roku 2008, a to propadem na všech světových burzách a také krachem významných finančních institucí.

2.3.1 Krach významných finančních institucí

Mezi finanční ústavy, které důsledkem nebo jako důsledek finanční krize padly, patří americké Bear Stearns, Fannie Mae a Freddie Mac a Lehman Brothers.

Bear Stearns

Jednou z významných finančních institucí, která v březnu 2008 zažila pád, byla americká investiční banka *Bear Stearns*. Nebyla to klasická banka, jejíž hlavní činností bylo přijímání vkladů a poskytování úvěrů, ale zabývala se především obchodováním s cennými papíry. V jejím vlastnictví bylo rozsáhlé portfolio cenných papírů, přičemž podle poslední dostupné bilance z roku 2007 činila hodnota celého investičního portfolia přes 269 miliard dolarů. Z této částky připadá cca 30 miliard dolarů na CDO. Jelikož podíl CDO na celkových aktivitách banky činí 11,15 %, nebyl tento nástroj pro banku rizikový, a tedy ani nezpůsobil její pád. Problémem bylo samotné financování těchto nástrojů, a to jinými dluhy.

Bear Stearns tedy využívala *efektu finanční páky*, kdy objemnější investice lze financovat i při nedostatku vlastního kapitálu, a to pomocí cizího kapitálu. Finanční páka se počítá jako podíl aktiv k vlastnímu jmění. Čím vyšší bude hodnota aktiv a nižší hodnota vlastního jmění, tím vyšší bude míra použití cizího kapitálu. U finanční páky platí pravidlo, že pokud výnosy z investice jsou vyšší než náklady na cizí kapitál, finanční páka je pozitivním přínosem pro svého uživatele. V opačném případě má negativní důsledky, které mohou svého uživatele i zničit. A právě to byl případ Bear Stearns.

Fannie Mae a Freddie Mac

Fannie Mae a Freddie Mac byly polostátní hypotéční agentury, které se zabývaly nákupem hypotéčních úvěrů a emisí cenných papírů krytých hypotékami (tedy CDO). Tyto instituce tedy samotné úvěry neposkytovaly, pouze nakupovaly, a to za přísných podmínek. Z tohoto pohledu byla činnost Fannie a Freddie nízce riziková. V roce 2008 vznikly oběma společnostmi problémy s likviditou. Jelikož se ovšem jedná o významné instituce s tisíci klienty a jejich krach by znamenal pokles ekonomiky až o desítky procent, byla jim přislíbena pomoc v řádech desítek miliard dolarů a uvalena nucená správa.

Lehman Brothers

Společnost Lehman Brothers byla americká investiční společnost s dlouholetou tradicí. V roce 1984 byla vystavena ekonomickým problémům, a to po několika nevydařených spekulativních obchodech. Tehdy ji byla nabídnuta pomoc finanční skupiny American Express a následně se stala její součástí.

Příčina pádu byla obdobná jako u výše zmíněných institucí – riskantní obchody s cennými papíry, jejichž cena se odvíjí od určitého aktiva (tedy obchodování s CDO). [10]

V portfoliu Lehman Brothers byla aktiva oceněná v hodnotě až 600 miliard dolarů, přičemž vlastní kapitál činil pouhých 30 miliard dolarů. Tyto důvody vedly k tomu, že 15. září 2008 zažádali hlavní představitelé banky o ochranu před věřiteli a vyhlásili bankrot.

Kolaps Lehman Brothers je brán jako významný mezník celosvětové krize. Ještě počátkem roku 2008 byla jednou ze čtyř největších investičních bank v USA a jednou z pěti bank, které tvořily jádro Wall Street. Proto také po jejím krachu následovalo zamrznutí úvěrového trhu, propad většiny akciových trhů a bankroty dalších společností. [34]

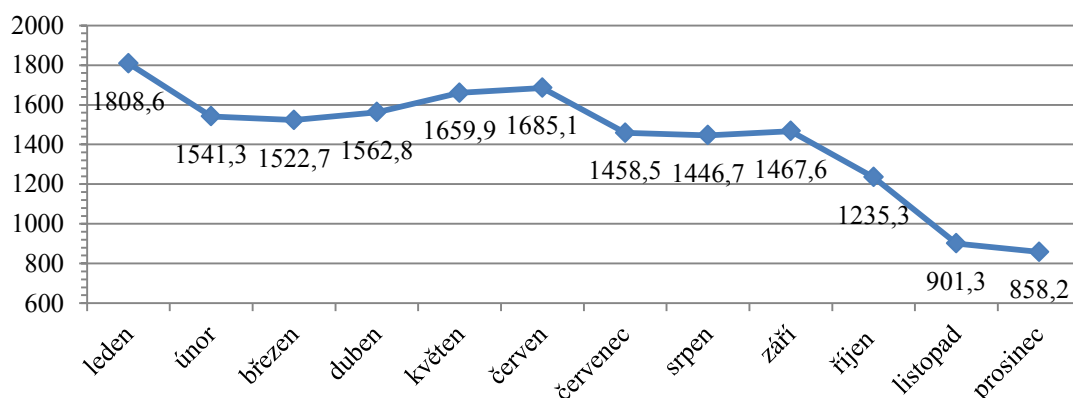
2.3.2 Propad na světových burzách

V této podkapitole je zobrazen vývoj vybraných finančních trhů v krizovém roce 2008, a to pomocí používaných burzovních indexů.

2.3.2.1 Burza cenných papírů Praha (BCPP)

Propad na českém finančním trhu lze deklarovat pomocí *indexu PX*, což je cenový index používaný BCPP od 20. března 2006. Je nástupcem indexů PX 50 a PX-D, přičemž převzal jejich kompletní historii. [30] Na BCPP byl zaznamenán během roku 2008 propad indexu PX o 52,55 %, a to z 1.808,6 platné ke konci dne 2. ledna 2008 na konečnou hodnotu 858,2 roku 2008. Z Grafu 2.3.2.1 je patrné, že vývoj první poloviny roku byl standardní a hodnota indexu výrazným způsobem nekolísala. V druhé polovině roku se již odráží finanční krize, a tedy problémy finančního sektoru po pádu amerických investičních bank Bear Stearns, či Fannie Mae, Freddie Mac nebo Lehman Brothers. [31]

Graf 2.3.2.1 – Vývoje indexu PX v roce 2008

Zdroj: vlastní zpracování z údajů dostupných na: <http://www.bcpp.cz/dokument.aspx?k=Burzovni-Indexy>

2.3.2.2 Burzy ve Spojených státech amerických

Zajímavý je také pohled na finanční trh v USA, který je považován za jeden z nejrozvinutějších. Burzovní obchody jsou uskutečňovány na třech hlavních burzách: *The New York Stock Exchange (NYSE)*, *The NASDAQ Stock Market* a *American Stock Exchange (AMEX)*.

NYSE je podle tržní kapitalizace největší burzou cenných papírů nejen v USA, ale také na celém světě. Je založena na členském principu, a tedy pouze členové zde mohou provádět obchody. [15] Známým indexem používaným pro měření vývoje amerického akciového trhu je *Dow Jones Industrial Average (DJIA)*. Byl vytvořen 26. května 1896 a byl zaměřen na průmyslové komodity, např. bavlna, cukr, tabák, olovo. Nyní je struktura indexu odlišná a skládá se z 30 společností především ze sektoru služeb, např. American Express, Coca-Cola, McDonald's, Nike apod. DJIA je cenově vážený ukazatel, což znamená, že souhrn cen jednotlivých akcií je vydělen počtem firem v indexu. Akcie s vyšší cenou mají větší vliv na index než akcie s cenou nižší. Nevýhodou je to, že obsahuje pouze 20 % hodnoty všech akcií v USA a 25 % hodnoty akcií kótovaných v NYSE – má tedy nižší vypovídací schopnost. Vedle DJIA existují také skupiny indexů NYSE, které můžeme rozdělit na NYSE Composite, jenž zahrnuje veškeré akcie na newyorské burze, dále sektorově orientované indexy (NYSE Energy, NYSE Financial a NYSE Health Care) a indexy pro 100 největších domácích a zahraničních společností kótovaných na burze (NYSE US 100, NYSE International 100).

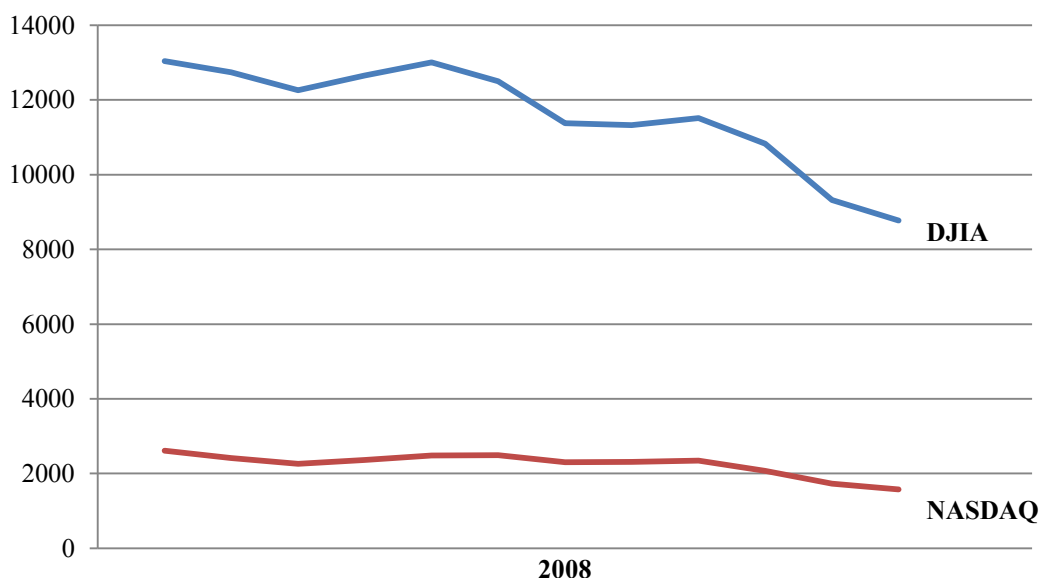
AMEX je druhou největší burzou ve Spojených státech a v současné době je součástí NYSE. Používaným indexem je NYSE Arca Major Market Index (zkráceně XMI, nebo MMI). Jelikož více než polovina akcií XMI je zahrnuta také v DJIA, vývoj indexů je velice podobný. [16]

The NASDAQ Stock Market byl založen v roce 1971 jako první elektronický akciový trh. Nejedná se o burzu, ale o síť obchodních terminálů a obchody jsou zde uskutečňovány pouze „on-line“ cestou. Reprezentativním indexem tohoto trhu je *NASDAQ Composite*, který zahrnuje všechny akcie domácích i zahraničních společností obchodovaných v USA prostřednictvím NASDAQ. [15]

Vývoj indexů DJIA a NASDAQ je uveden v Grafu 2.3.2.2 – Vývoj indexů DJIA a NASDAQ Composite v roce 2008. Z grafu je zřejmé, že více se finanční krize dotkla indexu Dow Jones, jehož pokles je strmější. Z hlediska procentuálního vyčíslení je ovšem propad

indexu Dow Jones roven 32,72 % (z počáteční hodnoty 13.043,96 na 8.776,39) a NASDAQ 39,57 % (z počáteční hodnoty 2.609,63 na 1.577,03). Je to způsobeno tím, že NASDAQ Composite je složen z mnohem většího počtu akcií a firem, a tedy větší počet akcií ztrácejících svou hodnotu způsobil větší pokles indexu. [45]

Graf 2.3.2.2 – Vývoj indexů DJIA a NASDAQ Composite v roce 2008

Zdroj: vlastní zpracování podle [45]

Je zajímavé, že v roce 2007, kdy se o americké hypotéční krizi již vědělo, oba indexy zpočátku rostly a až koncem roku začaly klesat. Bylo to způsobeno tím, že k „výprodejům“ akcií začalo docházet až koncem roku 2007. Následně ceny akcií byly hnány směrem dolů a některé byly silně podhodnoceny.

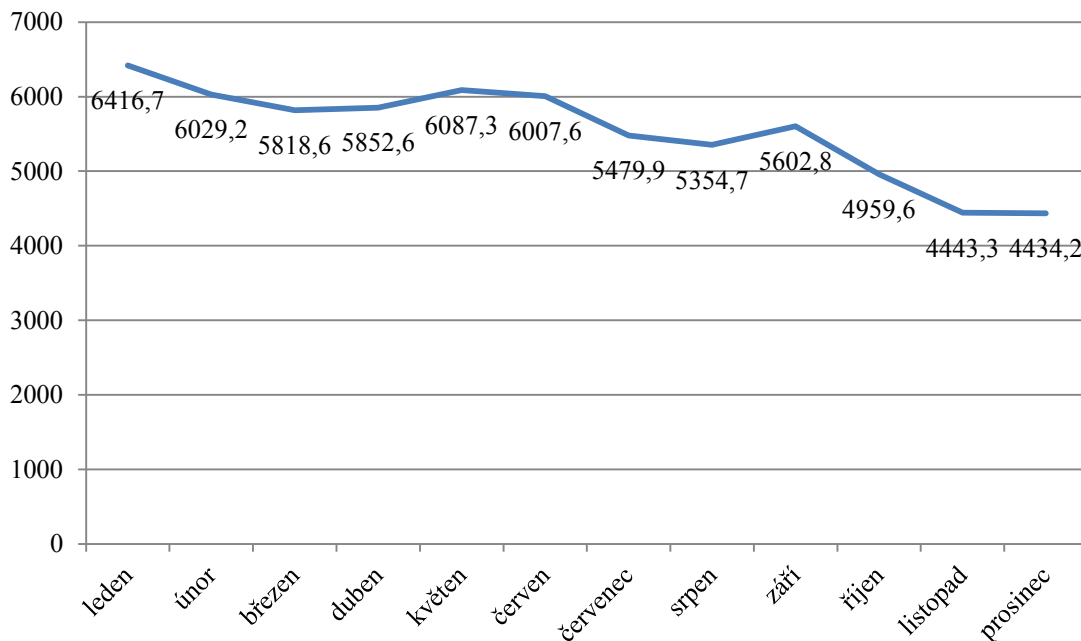
2.3.2.3 *London Stock Exchange*

Poslední burza, která zde bude zmíněna, je britská *London Stock Exchange*. Jedná se o jednu z nejstarších burz na světě – počátky jsou datovány ke konci 17. století, kdy John Castaing začal v londýnské kavárně vydávat seznam cen akcií a komodit s názvem „The Course of the Exchange and other things“. Oficiálně ovšem vznikla až 3. března 1801. Nyní je jednou z největších světových burz.

Reprezentativním indexem je *FTSE 100*, který je složen z akcií 100 firem s největší tržní kapitalizací akciového trhu ve Velké Británii. Je to vážený index a největší váhu zde mají akcie společnosti Vodafone Group (6,31 %). [15] Procentuální propad indexu v roce

2008 je roven 30,9 %. V říjnu bylo rovněž dosaženo nejnižší hodnoty tohoto roku, a to 3.852,6. [45]

Graf 2.3.2.3. – Vývoj indexu FTSE 100 v roce 2008

Zdroj: vlastní zpracování podle [45]

2.4 Další příčiny ekonomické krize

Další příčiny, které jsou brány jako spouštěč ekonomické krize, je přílišná měnová expanze centrálních bank a vysoká cena ropy.

2.4.1 Měnová expanze

Zvyšování množství peněz v ekonomice bylo uplatňováno od 11. září 2001, kdy došlo k teroristickým útokům na USA, přičemž bylo prodlouženo několika neblahými událostmi, např. bankrotem energetické společnosti Enron, bombovými útoky na Londýn a Madrid, nebo válkou v Iráku. Měnová expanze je používána především pro nastartování ekonomiky.

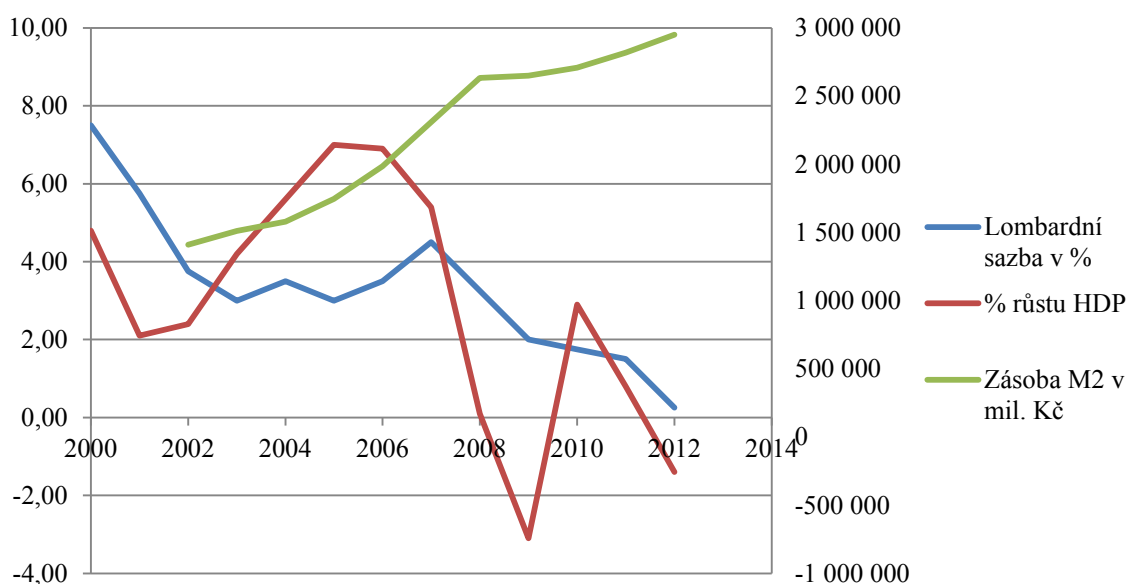
Monetární politiku provádí centrální banka, v ČR tedy Česká národní banka. Ta při jejím provádění musí dodržovat své základní cíle, a to je péče o cenovou stabilitu a, není-li ohrožen tento hlavní cíl, podpora obecné hospodářské politiky vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu. Měnová politika je orientována na tři klíčové veličiny, a to úrokovou

sazbu (repo, diskontní a lombardní sazba, popř. povinné minimální rezervy), peněžní zásobu a měnový kurz. [33]

Samotné snižování úrokových sazeb jako jedna z forem monetární expanze obvykle vede k zvýšení zájmů o úvěry a následně k zlepšení ekonomické výkonnosti země. Dochází-li k většímu úvěrování, roste HDP a taktéž množství peněz.

To lze deklarovat na Grafu 2.4.1. Je zde použita lombardní sazba, za kterou je ČNB ochotna půjčit obchodním bankám peníze. Tato sazba je také využívána pro regulaci oběhu peněz. V grafu je dále zobrazen meziroční procentuální nárůst HDP a peněžní zásoba M2, která je tvořena emitovaným oběživem, jednodenními vklady, vklady se splatností do 2 let a vklady s výpovědní lhůtou do 3 měsíců. Údaje jsou prezentovány ke konci příslušného roku.

Graf 2.4.1 – Vybrané ekonomické ukazatele v ČR

Zdroj: vlastní zpracování podle [32]

V USA došlo v roce 2001 k rapidnímu snížení základní úrokové sazby, a to z 6,5 % na 1,75 %. Důvodem nebyl pouze teroristický útok, ale také splasknutí „internetové bubliny“. Do recese se tedy USA díky zásahu centrální autority nedostala. Jak již bylo zmíněno, i zde se zvýšil zájem o úvěrové financování především na spotřební zboží a nemovitosti. Velice důležité z hlediska vzniku americké hypotéční krize bylo snížení sazeb u hypoték s pohyblivou mírou na 3,5 %. Jelikož podmínky pro získání hypotéky byly velice mírné, nové

bydlení tak mohl získat kdokoliv a levně. Následné zvýšení sazeb způsobilo prasknutí „realitní bubliny“ a začátek americké hypotéční krize. [10]

2.4.2 Růst ceny ropy

V roce 2008 byla dalším globálním problémem rostoucí cena ropy, tzv. ropná bublina. Již na počátku téhož roku byla překročena hranice 100 USD/barel, přičemž této hodnoty nebylo v historii cen ropy nikdy dosaženo.

Ropa, které jsou často předmětem směny na komoditních trzích, je lehká ropa Brent a WTI.

Tab. 2.4.2 – Vývoj cen ropy WTI a Brent v roce 2008 (v USD/barel)

	leden	únor	březen	duben	květen	červen
WTI	92,97	95,39	105,45	112,58	125,4	133,88
Brent	92,18	94,99	103,64	109,07	122,8	132,32
	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
WTI	133,37	116,67	104,11	76,61	57,31	41,12
Brent	132,72	113,24	97,23	71,58	52,45	39,95

Zdroj: vlastní zpracování z údajů dostupných na: http://www.eia.gov/dnav/pet/pet_pri_spt_s1_d.htm

Maximální cena byla u ropy WTI zaznamenána 3. července, a to 145,31 USD/barel a u ropy Brent taktéž 3. července v hodnotě 143,95 USD/barel. Švihlíková (2010) uvádí následující faktory rostoucí ceny ropy:

- klesající cena dolaru (ropa je vyjadřována v dolarech, a pokud dolar oslabuje, roste cena ropy);
- dlouhodobě problematická situace v Nigérii a Iráku;
- napětí v Turecku (Američané podporovali zlepšení postavení Kurdů);
- spekulace (tj. ozdravení se po hypotéční krizi);
- nízké americké rezervy (tzv. stocks) nebo
- pružná čínská poptávka.

Po prasknutí ropné bubliny v červenci začala cena ropy klesat, a proto bylo nutné učinit rozhodnutí, které by tento pokles zastavilo. Až v prosinci rozhodli členové Organizace zemí

vyvážejících ropu o snížení těžby. Toto rozhodnutí ovšem nemělo okamžitý vliv, a proto cena klesla až na hodnotu 32 USD/barel.

Ropná krize je s ekonomickou krizí spjata ve dvou podobách:

- 1) na počátku zvyšující se cena ropy zvyšovala tzv. energetickou inflaci (tj. inflace u těch produktů, které se vyrábějí z ropy);
- 2) následné prasknutí ropné bubliny způsobilo pokles poptávky po této komoditě. [19]

2.5 Důsledky ekonomické krize

Hlavními důsledky ekonomické krize je snížení makroekonomické výkonnosti států, změna ve složení veřejných financí a přechod do krize dluhové.

2.5.1 Snížení makroekonomické výkonnosti států

Makroekonomickou výkonnost lze charakterizovat jako výkonnost dané ekonomiky měřenou pomocí různých makroekonomických ukazatelů, např.:

- *HDP* – je tvořen součtem peněžních hodnot finálních výrobků a služeb, které byly vyprodukovány během jednoho roku výrobními faktory umístěnými v dané zemi;
- *inflace* – je definována jako růst všeobecné cenové hladiny měřené cenovými indexy (index spotřebitelských cen, index cen výrobců, implicitní cenový deflátor) nebo
- *nezaměstnanost* – je takový stav na trhu práce, kdy si část nabídky práce není schopna najít placené zaměstnání. [9]

Vlivem ekonomické krize se výkonnost téměř všech evropských států podle údajů Evropské unie snížila, budeme-li jako hlavní ukazatel brát meziroční změnu HDP. Jediné Polsko je zde výjimkou – HDP v r. 2008 vzrostlo o 1,6 %. Důvodem je silná domácí poptávka a nízká závislost země na exportu. Největší pokles HDP byl zaznamenán u pobaltských států, a to dokonce ve dvouciferných číslech. Z Tab. 2.5.1 je také jasně patrný růst nezaměstnanosti a snížení cenové hladiny ve všech zemích. Je zřejmé, že ekonomika je minimálně ve fázi recese. [36]

V Tab. 2.5.1 jsou uvedeny rovněž Spojené státy americké, a to z důvodu jejich důležitého postavení ve světové ekonomické krizi.

Tab. 2.5.1 – Makroekonomická výkonnost vybraných zemí (v %)

	HDP			inflace			nezaměstnanost		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
ČR	3,1	-4,5	2,5	6,3	0,6	1,2	4,4	6,7	7,3
Polsko	5,1	1,6	3,9	4,2	4,0	2,7	7,1	8,2	9,6
Lotyšsko	-2,8	-17,7	-1,3	15,3	3,3	-1,2	7,8	17,5	19,5
Francie	-0,1	-3,1	1,7	3,2	0,1	1,7	7,8	9,5	9,7
Německo	1,1	-5,1	4,0	2,8	0,2	1,2	7,5	7,8	7,1
USA	-0,3	-2,8	2,5	3,8	-0,4	1,6	5,8	9,3	9,6
EU 27	0,4	-4,5	2,0	3,7	1,0	2,1	7,1	9,0	9,6

Zdroj: vlastní zpracování z údajů dostupných na: http://europa.eu/publications/statistics/index_cs.htm

2.5.2 Dluhová krize

O dluhové krizi, nebo také krizi veřejných financí, se hovoří především v souvislosti se státem Řecko. Vysoká zadluženost je rovněž problémem dalších jižních států, které jsou označovány zkratkou PIGS (z anglických názvů států Portugalsko, Irsko/Itálie, Řecko, Španělsko).

Dlouhodobým řeckým problémem je příliš vysoký schodek státního rozpočtu, který byl až donedávna řeckou vládou utajován. Je způsoben vysokými státními výdaji, např. bonus za včasný příchod do práce, za práci na čerstvém vzduchu, nebo šestnácté platy zaměstnanců parlamentu, a nízkými státními příjmy, které jsou důsledkem strategie poklesu přímých daní a nastartování ekonomiky. Podle publikace Eurostatu (Government finance statistics: Summary tables 2/2013 – Data 1997-2012) má Řecko jeden z nejnižších podílů přímých daní na HDP.

Dalším důvodem řecké dluhové krize byla úvěrová expanze po přijetí eura v roce 2001. Úvěry byly levnější a nominální i reálné úroky byly nižší – společná měnová politika EU totiž vyvolala v zemi nadprůměrnou inflaci.

Důležitou roli také sehrála finanční korporace Goldman Sachs, jež pomáhala skrýt skutečný stav veřejných financí Řecka. [8]

Tab. 2.5.2 – Přímé daně a vládní dluh ve vybraných zemích (v % k HDP)

	2010		2011		2012	
	vládní dluh	přímé daně	vládní dluh	přímé daně	vládní dluh	přímé daně
Řecko	148,3	7,9	170,3	8,6	156,9	10,1
Portugalsko	94,0	8,8	108,2	9,9	124,1	9,3
Irsko	91,2	10,5	104,1	11,9	117,4	12,6
Itálie	119,3	14,6	120,7	14,3	127,0	15,2
Španělsko	61,7	9,5	70,5	9,7	86,0	10,2
EU 27	80,0	12,3	82,4	12,6	85,2	13,0

Zdroj: vlastní zpracování z údajů dostupných na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-EK-13-002/EN/KS-EK-13-002-EN.PDF

2.5.3 Vliv na veřejné finance v ČR

Vliv ekonomické krize na veřejné finance v České republice, konkrétně na státní rozpočet, byl zaznamenán především v roce 2009. Je logické, že příjmy se snížily, výdaje naopak zvýšily a deficit státního rozpočtu vzrostl.

Tab. 2.5.3 – Státní rozpočet ČR v roce 2008 a 2009 (v mil. Kč)

	2008	2009
Celkové příjmy (dle ESA95)	1 498 574	1 462 139
Celkové výdaje (dle ESA95)	1 583 527	1 679 551
Deficit (dle ESA95)	-84 953	-217 412
Vybrané příjmy:		
DPPO	127 174	83 338
DPFO	94 957	85 651
Pojistné na sociální zabezpečení	385 520	347 918
Clo	2 204	1 397
Vybrané výdaje:		
Podpora v nezaměstnanosti	7 113	15 078

Zdroj: vlastní zpracování podle [32]

Z Tab. 2.5.3 je patrné snížení příjmů z výběru daně z příjmů právnických a fyzických osob. Vlivem krize tedy došlo k útlumu výroby z důvodu nedostatečné poptávky po statcích a službách a snížení zisku firem. Velikost příjmu DPFO nebyl až tak ovlivněn závislou činností (příjmy zde poklesly z 115,18 mld. Kč na 111,04 mld. Kč), ale spíše podnikáním a jinou samostatně výdělečnou činností. Daň vybíraná formou daňového přiznání, která je

typická pro osoby samostatně výdělečně činné, se totiž u FO snížila z 17,75 mld. Kč na 5,56 mld. Kč. Důvodem bylo protikrizové opatření Ministerstva financí, které zrušilo povinnost hradit zálohy na DPFO a DPPO splatné v průběhu roku 2009, a to u osob zaměstnávajících maximálně 5 zaměstnanců. Zajímavý je také meziroční pokles výběru cla, který byl způsobený snížením dovozu, a to z 2,09 mld. Kč na 1,79 mld. Kč. [32]

3. Daňová opatření České republiky a vybraných států EU

V roce 2009 vstoupila v platnost v důsledku ekonomické krize řada zákonných opatření nejen v České republice, ale také v ostatních státech. Cílem byla stabilizace veřejných rozpočtů, snížení deficitu státního rozpočtu z roku 2008 a také podnícení spotřeby (tedy hlavně poptávkové strany trhu) a práce (tedy povzbudit nabídkovou stranu trhu k vyššímu zaměstnávání lidí, což může být také důsledek předchozího podnícení spotřeby domácností a firem). Mezi nejčastější opatření, které státy přijaly, patří: snižování DPH u pracovně náročných služeb, snížení zdanění práce, zrychlení vratek DPH, snížení zdanění malých a středních podniků, zvýšení podpory výzkumu a vývoje, zvýšení odpisů, prodloužení lhůty pro uplatnění ztráty, zavádění nebo zvýšení dosavadních ekologických (energetických) daní.

3.1 Zákonná opatření ČR v oblasti daní

Počátkem roku 2009 byl schválen a představen *Národní protikrizový plán (NPP)*, který byl vytvořen vládou ČR ve spolupráci s Národní ekonomickou radou vlády. Základní čtyři cíle NPP jsou:

- a) obnovení důvěry ve finanční sektor;
- b) předejití a eliminace rizika ze světové finanční krize;
- c) nalezení impulzu k růstu ekonomiky;
- d) nalezení nástroje ke vzpružení a stabilizaci ekonomického prostředí.

Obsahuje nejen daňová opatření, jež budou popsána v následujících podkapitolách, ale také opatření nedaňová na podporu malých a středních podniků (např. zvýšení garance úvěrů), zemědělců, navýšení investic do dopravní infrastruktury a vědy a výzkumu, nebo podpora exportu. Podle odhadů Vlády by schválená opatření měla mít roční dopad na veřejné rozpočty -32,2 mld. Kč. [43]

V následujících podkapitolách jsou popsána především opatření z let 2009 a 2010, přičemž u každého je specifikováno, v kterém roce začalo platit.

3.1.1 Daň z příjmů

Daň z příjmů je v české daňové soustavě upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje daň z příjmů fyzických osob a daň

z příjmů právnických osob. Existuje také pokyn Generálního finančního ředitelství č. D-6, k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Ten upravuje a vysvětluje části ZDP, které se mohou jevit jako problematické nebo mohou být špatně pochopeny.

V soustavě daní je řazena mezi daně přímé, jelikož ji poplatník hradí na základě svému příjmu nebo majetku a daňovou povinnost není možno přenést na jiný subjekt. Dále ji můžeme klasifikovat jako důchodovou daň, protože je uvalena na důchod poplatníka (mzdu, rentu, zisk, apod.). [18]

Mimořádné odpisy

V průběhu roku 2009 vešel v platnost zákon č. 216/2009 Sb., tj. zákon, kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Tímto zákonem bylo zavedeno velice důležité protikrizové opatření, a to *mimořádné odpisy* (§ 30a), které umožňovaly umořovat majetek rychleji. Podmínky pro uplatnění mimořádných odpisů jsou:

- majetek byl pořízen v období od 1. ledna 2009 do 30. června 2010;
- majetek lze zařadit pouze do odpisové skupiny č. 1 nebo 2;
- poplatník je jeho prvním vlastníkem a
- odepisovat lze rovnoměrně a bez přerušení.

Mimořádnými odpisy bylo za výše uvedených podmínek umožněno amortizovat majetek v odpisové skupině č. 1 do výše 100 % vstupní ceny (VC) během 12 měsíců. Za obvyklých podmínek lze majetek v odpisové skupině č. 1 rovnoměrně odepisovat po dobu 3 let ve výši 20 % VC v prvním roce a 40 % VC v následujících letech, popř. 33,3 % pro zvýšenou vstupní cenu, a to i s přerušením. Majetek v odpisové skupině č. 2 bylo možno odepsat během 24 měsíců do 100 % VC, přičemž během prvních 12 měsíců šlo v nákladech uplatnit 60 % VC a v následujících 12 měsících zbylých 40 % VC. Za obvyklých podmínek lze majetek v odpisové skupině č. 2 rovnoměrně odepisovat po dobu 5 let ve výši 11 % VC v prvním roce a 22,25 % VC v následujících letech, popř. 20 % pro zvýšenou vstupní cenu, a to i s přerušením.

Bylo-li na majetku, u kterého jsou uplatňovány mimořádné odpisy, provedeno technické zhodnocení, nezvyšuje toto technické zhodnocení jeho vstupní cenu. Odepisuje se samostatně v odpisové skupině, v níž je zařazen majetek, na kterém bylo provedeno.

Mimořádné odpisy se stanovují s přesností na celé měsíce a povinnost zahájit odpisování má poplatník v následujícím měsíci, ve kterém byly splněny podmínky pro odpisování. [12]

Příklad – mimořádné odpisy:

Společnost XY, s. r. o. v lednu 2009 zakoupila stolní počítač do nově otevřené kanceláře v Ostravě. Pořizovací cena byla 60.000 Kč bez DPH a v této ceně byl počítač v lednu téhož roku zařazen do užívání. Účetně je počítač odepisován 36 měsíců.

V březnu 2009 společnost XY, s. r. o. dále zakoupila nový osobní automobil v pořizovací ceně 300.000 Kč bez DPH a v této ceně jej ve stejném měsíci zařadila do užívání. Účetně je automobil odepisován 60 měsíců.

V Tab. 3.1.1.1 je zobrazen vliv mimořádných odpisů na základ daně z příjmů a současně je uvedeno srovnání pro odpisy obvyklé, tj. dle § 26 – 30 a § 31 – 33 zákona o daních z příjmů (v příkladu je navíc využita možnost zvýšeného odpisu o 10 % podle § 31 odst. 1 písm. d) zákona o daních z příjmů). Sloupec MO značí mimořádné odpisy, sloupec ÚO účetní odpisy a sloupec O značí odpisy obvyklé. Minusová položka ve sloupci Rozdíl znamená, že daňové odpisy jsou vyšší než účetní a základ daně bude o tento rozdíl snížen. Společnosti XY, s. r. o. může vzniknout buď nižší daňová povinnost, která se vypočte jako částka ve sloupci Rozdíl x sazba daně, nebo daňová ztráta, kterou v následujících 5 letech může uplatnit jako položku odčitatelnou od základu daně.

Tab. 3.1.1.1 – Vliv mimořádných odpisů na základ daně z příjmů

Počítač, VC = 60.000 Kč						
	MO	ÚO	Rozdíl	O	ÚO	Rozdíl
2009	55 000	20 000	-35 000	18 000	20 000	2 000
2010	5 000	20 000	15 000	21 000	20 000	-1 000
2011	0	20 000	20 000	21 000	20 000	-1 000
Osobní automobil, VC = 300.000 Kč						
	MO	ÚO	Rozdíl	O	ÚO	Rozdíl
2009	135 000	60 000	-75 000	63 000	60 000	-3 000
2010	135 000	60 000	-75 000	59 250	60 000	750
2011	30 000	60 000	30 000	59 250	60 000	750
2012	0	60 000	60 000	59 250	60 000	750
2013	0	60 000	60 000	59 250	60 000	750

Zdroj: vlastní zpracování

Zdanění zaměstnanců a odvody na pojistné

Sazba daně, která měla od 1. 1. 2009 činit 12,5 %, zůstala nakonec zachována na 15 %. Došlo ovšem ke *snížení tzv. superhrubé mzdy*, tj. hrubé mzdy navýšené o pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění, které má povinnost zaměstnavatel platit za své zaměstnance. V roce 2008 toto pojistné činilo 35 % a v roce 2009 tedy 34 %. Zaměstnancům se tak snížila reálná měsíční daňová povinnost, a to z 20,25 % na 20,1 %. Podíváme-li se na tuto změnu z druhé strany, zaměstnavatelům tak klesly odvody na nemocenské pojištění z 3,3 % na 2,3 %.

Jedním ze schválených protikrizových opatření bylo snížení sazby pojistného na nemocenské pojištění a státní politiku zaměstnanosti, respektive došlo k jejich zrušení u zaměstnanců. Od 1. 1. 2009 tak zaměstnanci ze svých příjmů odvádí pouze 6,5 % na důchodové pojištění v rámci sociálního pojištění. Podle odhadů Vlády by toto opatření mělo mít roční efekt -18,4 mld. Kč na příjmové straně veřejných rozpočtů.

Měsíční odvod zaměstnanců na zálohu na daň z příjmů a pojistné se meziročně snížil z 32,75 % na 30,1 %, a tedy disponibilní příjmy domácností se zvýšily o 2,65 %. Otázkou však zůstává, jak byly tyto volné prostředky použity – zda v úsporách, nebo ve spotřebě.

Snížení sazby daně z příjmů právnických osob

V rámci sazby DPPO došlo již před rokem 2009 k výraznému snížení. V roce 1999 činila sazba daně 35 % a v následujících letech došlo k snížení až na konečných 20 % v roce 2009. V roce 2010 byla sazba DPPO snížena na 19 %, což je i aktuální platná sazba.

Snížení sazby mělo podle odhadů Vlády snížit příjmy veřejných rozpočtů o 6 mld. Kč v roce 2009. Tyto volné peněžní prostředky pak mohly společnosti využít na zvýšení mezd a platů, pořízení nových investic, vznik nových pracovních míst nebo jako rezervu proti dalším dopadům ekonomické krize. [43]

Co se týče inkasa DPPO, v roce 2008, kdy ekonomika byla právě v období vrcholu, bylo vybráno 173.590 mil. Kč od 422.932 evidovaných daňových subjektů a v následujícím roce to bylo 110.543 mil. Kč od 447.800 evidovaných daňových subjektů. Průměrná daňová povinnost jednoho subjektu tak klesla ze 410,4 tis. Kč na 246,9 tis. Kč. [2]

Zvýšení výdajových paušálů

S účinností již pro zdaňovací období 2009 došlo ke zvýšení výdajových paušálů pro fyzické osoby – podnikatele u určitých činností. Toto opatření bylo přijato zákonem

č. 362/2009, kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Vývoj výdajových paušálů pro zdaňovací období, která jsou uvedena v záhlaví tabulky, je zobrazen v Tab. 3.1.1.2.

Tab. 3.1.1.2 – Vývoj výdajových paušálů (v %)

Druh příjmu	do 2004	2005 - 2008	2009	2010
Příjem z podnikání dle § 7 odst. 1, a to:				
ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství	50	80	80	80
ze řemeslných živností	25	60		
z ostatních (neřemeslných) živností		50	60	60
z jiného podnikání dle zvl. právního předpisu		40		
Příjem z jiné SVČ dle § 7 odst. 2, a to:				
z užití/poskytnutí práv z průmyslového, jiného duševního vlastnictví, z autorských práv	30	40	60	40
z nezávislého podnikání, které není živností ani podnikáním	25			
příjmy znalce, tlumočníka, rozhodce,				
příjmy z činnosti insolvenčního správce				
Příjmy z pronájmu dle § 9	20	30	30	30
Ostatní příjmy dle § 10 (příležitostná zemědělská výroba)	50	80	80	80

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Z Tab. 3.1.1.2 je patrné, že s účinností od roku 2005 došlo k výraznému zvýšení výdajových paušálů, což má za následek snížení základu pro výpočet daně a tedy i daňové povinnosti.

Dále také došlo k zavedení tzv. *paušálního výdaje na dopravu*, což představovalo novou možnost pro uplatnění výdajů na automobil. Tento výdajový paušál je možno využít pro silniční motorové vozidlo zařazené i nezařazené do obchodního majetku (tedy i v nájmu), max. však pro 3 automobily, přičemž tyto automobily nelze přenechat k užívání jiné osobě s výjimkou zaměstnance podnikatele. Lze jej využít, je-li vozidlo používáno pro dosažení, zajištění a udržení příjmů s výjimkou příjmů podle § 10 ZDP. Výdajový paušál na automobil činí 5.000 Kč za každý celý kalendářní měsíc, nebo 4.000 Kč za kalendářní měsíc, je-li vozidlo používáno i k soukromým účelům. Poplatník, který využije možnost paušálního

výdaje na dopravu, nemusí vést knihu jízd, ovšem je-li plátcem DPH, musí vést evidenci podle § 100 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

Dále je nutné zmínit, co všechno výdajový paušál zahrnuje, a tedy i které další skutečně vynaložené výdaje je možno samostatně uplatnit. Podle § 25 odst. 1 písm. zp) ZDP nelze jako výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů uznat výdaje na spotřebované pohonné látky a parkovné u automobilu, jestliže u něj poplatník uplatnil výdajový paušál podle § 24 odst. 2 písm. zt) ZDP. Z toho tedy vyplývá, že ostatní výdaje, s výjimkou těch, které ZDP neuznává jako daňové výdaje v § 25, lze do výdajů zahrnout. [12]

Snížení záloh na daň z příjmů

V rámci průběžného plnění daňových povinností bylo ze strany České daňové správy přistoupeno k možnosti dlouhodobějšího splátkového kalendáře na daň. Vyšla tak vstříc plátcům daně, kteří (například v důsledku krize) neměli na platbu záloh daňové povinnosti. Konečný dopad na státní rozpočet by měl být nulový, ovšem v průběhu roku se inkaso záloh sníží v řádech stovek milionů Kč.

Zrušení povinnosti platit zálohy na daň z příjmů

S cílem podpořit menší podnikatele bylo přijato opatření, jímž byla zrušena povinnost hradit zálohy na daň z příjmů FO s příjmy podle § 7 ZDP a PO, jestliže zaměstnávají maximálně 5 zaměstnanců. Opatření se vztahovalo na zálohy, které byly splatné v průběhu roku 2009.

Výsledný dopad na veřejné rozpočty je nulový, ovšem pro menší podnikatele znamená větší množství peněžních prostředků v průběhu roku, a tedy i možnost financování potřebných investic pro rozvoj jejich podnikatelské činnosti. [43]

3.1.2 Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty je upravena zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů. Je řazena mezi nepřímé daně, jelikož je součástí cen zboží, služeb, nebo převodů a nerespektuje důchodovou ani majetkovou situaci osoby. Je všeobecnou daní, což znamená, že je ukládána na všechny prodeje zboží a služeb. Existují ovšem výjimky, které příslušné zboží nebo službu ze zdanění vyjímají a jsou uvedeny v zákoně, např. formou osvobození od daně (prodej a vklad podniku, apod.). [18]

Evropská unie se snaží o regulaci DPH formou směrnic, např. Směrnice 2006/112/ES ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty. Tato směrnice, jež byla několikrát novelizována, obsahuje např. ustanovení o osobách povinných k dani, zdanitelném plnění, základu daně, sazbách, osvobození od daně apod. DPH je daní, u které EU učinila největší pokroky v rámci její regulace.

V oblasti DPH bylo taktéž přijato několik důležitých opatření, která měla utlumit dopady ekonomické krize.

Zvýšení sazby DPH

V období let 1993 – 2007 docházelo v České republice k snižování základní sazby DPH, a to z 23 % na 19 %. Snižovaná sazba byla v daném období v konstantní výši 5 %. Od 1. 1. 2008 byla snižovaná sazba, která je uplatňována především u potravin, nealkoholických nápojů, dětských plen, nebo zdravotnických potřeb, zvýšena na 9 % (podle důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů ovlivní tato změna příjmy státního rozpočtu následovně: 2008: + 25,6 mld. Kč, 2009: + 27 mld. Kč, 2010: + 27,9 mld. Kč). Tato změna významně ovlivnila rodinné rozpočty i rozpočty firem. [12]

V roce 2010 došlo k navýšení obou sazeb o 1 % – nově tedy sazby byly nastaveny na 10 a 20 %. Podle vládního návrhu zákona byl předpokládán dopad na veřejné rozpočty takový, že dojde ke zvýšení výnosu DPH v celkové výši 17,8 mld. Kč, přičemž 12,4 mld. Kč připadá na státní rozpočet a 5,4 mld. Kč na místní rozpočty. [40]

Dochází-li k zvyšování sazby DPH, měly by růst i ceny zboží a služeb, a tedy i inflace. V prvním čtvrtletí roku 2010 spotřebitelské ceny vzrostly oproti poslednímu čtvrtletí roku 2009 o 1,5 %. Podle analýzy Českého statistického úřadu se zvýšení DPH v tomto čísle projevilo jedním procentním bodem. Nutno podotknout, že v rámci uchování si konkurenční výhody ceny zboží nevzrostly o tolik, o kolik by se dalo očekávat.

V současné době činí snižovaná sazba 15 % a základní 21 %. [12]

Rozšíření uplatnění odpočtu DPH u osobních automobilů

Dne 1. dubna 2009 vešla v platnost novela zákona o DPH, která umožnila podnikatelům – plátcům DPH uplatnit si nárok na odpočet daně u osobního automobilu pořízeného z jiného členského státu nebo dovezeného z třetí země. Tato možnost se tedy vztahuje pouze na ty vozy, které jsou využívány k podnikatelské činnosti. Před touto novelou existovala možnost

odpočtu DPH u automobilů, ovšem pouze u vozů typu N1 (jedná se o vůz s mřížkou za sedadly).

Pro podnikatele představuje tato změna příliv dalších volných peněžních prostředků, které mohou použít na investice, zvyšování mezd, popř. je nechat úročit.

Podle Národního protikrizového plánu mělo touto novelou dojít ke snížení výnosu DPH o přibližně 3 mld. Kč. Tento dopad by ovšem neměl být tak velký, jelikož by se mělo zvýšit inkaso jiných daní, např. DPPO, pokud se prodejcům aut bude dařit a budou vykazovat vyšší zisky, nebo DPFO, zaměstnají-li další pracovní síly.

Z toho vyplývá také druhotný záměr, a to podpora automobilového průmyslu. Česká republika spadá mezi země, které jsou závislé na automobilovém průmyslu a jeho podíl na celkovém průmyslu má rostoucí trend.

Zrychlení vratek DPH

Dalším protikrizovým návrhem v oblasti daně z přidané hodnoty bylo zrychlení vratek, tj. nadměrných odpočtů, u DPH. Plátcům, kteří daňové přiznání podali elektronickou formou, byla vratka vrácena finančním úřadem do 15 dnů.

Tento zásah, stejně jako zrušení povinnosti zálohování u podnikatelů s nejvíce 5 zaměstnanci, měl dopad do státního rozpočtu nulový, ovšem do rozpočtu podnikatelů – plátců DPH měl pozitivní dopad. Opět se zvýšil jejich cash-flow.

Elektronické daňové přiznání je velkým přínosem jako pro správce daně, tak pro podnikatele. Správce daně tak nemusí data z tištěných daňových přiznání vkládat do počítače, což má za následek snížení administrativních nákladů a podnikatel nemusí dojíždět s vyplněným daňovým přiznáním na finanční úřad. [43]

3.1.3 Spotřební daň

Spotřební daň je upravena zákonem č. 309/2008 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů. Stejně jako daň z přidané hodnoty se řadí mezi nepřímé daně. Má ovšem pouze selektivní charakter a vztahuje se pouze na vybrané produkty, a to:

- minerální oleje;
- líh;
- pivo;
- víno a meziprodukty;
- tabákové výrobky.

Z výčtu statků je patrné, že je uvalena na statky, které určitým způsobem škodí životnímu prostředí, nebo zdraví. Hlavním smyslem spotřební daně je tedy eliminace používání těchto škodlivin především u posledních čtyř zmíněných. [18]

Zvýšení sazeb spotřební daně

V souvislosti s přijetím návrhu zákona o státním rozpočtu ČR na rok 2010 došlo ke zvýšení sazeb spotřební daně u minerálních olejů, lihu, piva a tabákových výrobků. Účinnosti toto opatření nabylo 1. 1. 2010 s výjimkou tabákových výrobků – zde je účinnost k 1. 2. 2010.

1) Sazba daně z minerálních olejů

U minerálních olejů došlo ke změně sazby u motorových benzinů, ostatních benzinů a leteckých pohonných hmot benzinového typu s obsahem olova do 0,013 g/l včetně z 11.840 Kč/1000 l na 12.840 Kč/1000 l. U středních olejů, těžkých plynových olejů a těžkých topných olejů byla sazba spotřební daně zvýšena z 9.950 Kč/1000 l na 10.950 Kč/1000 l. Zvýšení sazeb se také dotklo směsí benzinu a směsí minerálních olejů. [12]

V praxi tato změna vyvolala zvýšení cen benzinů o 1 Kč/l. Mějme průměrného Čecha, který do práce dojíždí 20 km, průměrná spotřeba jeho automobilu je 8 l/100 km a průměrná cena benzinu 27,15 Kč/l. V roce 2009 bylo celkem 251 pracovních dnů. Celkově tedy ujezdil 10.040 km (cesta tam a zpět), spotřeba benzinu byla 803,2 l a výdaje na nákup benzinu byly 21.806,88 Kč. Pokud se spotřební daň zvýšila o 1 Kč, potom cena benzinu bez vlivu inflace vzrostla na 28,15 Kč/l a výdaje se zvýšily na 22.610,08 Kč, tj. o 803,2 Kč více než v r. 2009. Je zde ovšem nutné připomenout, že tato částka se týká pouze cestování do práce a volný čas zde není vůbec zohledněn, tedy celkové výdaje na benzin jsou ještě vyšší.

Odhad výnosu spotřební daně z minerálních olejů byl pro r. 2010 88,6 mld. Kč, ale vybráno bylo pouze 81,42 mld. Kč, tedy plán byl splněn na 91,9 %. Tato skutečnost byla způsobena tím, že rostoucí ceny benzinu odehnaly především nákladní dopravce do okolních států, kde ceny benzinu nejsou tak vysoké, např. SR, Polsko, či Rakousko. Dalším důvodem byly daňové úniky a vyšší vratky oproti r. 2009. [3]

2) Sazba daně z lihu

U spotřební daně z lihu byla zvýšena sazba u lihu obsaženého ve výrobcích pod kódem nomenklatury 2207, 2208 (s výjimkou destilátů z pěstitelského pálení) a pod ostatními kódy nomenklatury z 26.500 Kč/hl etanolu na 28.500 Kč/hl etanolu, což představuje zvýšení

o 20 Kč/l. U lihu obsaženého v destilátech z pěstitelského pálení byla sazba daně zvednuta z 13.300 Kč/hl etanolu na 14.300 Kč/hl etanolu, tj. o 10 Kč/l více. [12]

Také u této spotřební daně došlo k nenaplnění státního rozpočtu – odhad byl 7,5 mld. Kč a skutečný výnos 6,52 mld. Kč. V souvislosti s probíhající ekonomickou krizí došlo ke snížení spotřeby lihovin a taktéž k přesunu na substituty. Důležitou roli také sehrály daňové úniky, především v oblasti pěstitelského pálení.

3) Sazba daně z piva

U spotřební daně z piva jsou rozlišovány dvě sazby: základní a snížená pro malé nezávislé pivovary. Tab. 3.1.3.1 znázorňuje meziroční nárůst sazeb spotřební daně. Toto zvýšení představuje vcelku razantní změnu i z toho důvodu, že český národ je znám jako milovník piva (průměrná roční spotřeba piva na jednoho Čecha je jedna z největších na světě). Zároveň tento krok může být brán jako projev ochranné politiky s cílem podpořit domácí produkci a odlákat konkurenci z jiných států. I když spotřební daň je uvalena na stejné produkty, může být rostoucí trend daně důvodem pro neochotu pokračovat s podnikáním na českém trhu a následný odchod.

Tab. 3.1.3.1 – Sazba spotřební daně z piva (v Kč/hl)

Rok	Sazba daně za každé celé procento extraktu původní mladiny					
	Základní sazba	Malé nezávislé pivovary (v hl/rok)				
		do 10.000	10.000 až 50.000 vč.	50.000 až 100.000 vč.	100.000 až 150.000 vč.	150.000 až 200.000 vč.
2009	24,00	12,00	14,40	16,80	19,20	21,60
2010	32,00	16,00	19,20	22,40	25,60	28,80

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

Čeští zákonodárci zvedly všechny sazby o 33,3 % a je zajímavé, že jejich odhad výnosu spotřební daně z piva do státního rozpočtu byl o 36,6 % vyšší než byla skutečnost v r. 2009 (odhad byl 4,7 mld. Kč, skutečnost v roce 2009 byla 3,44 mld. Kč). Již ze samotné logiky je jasné, že jejich odhad byl špatný, a i když meziročně vzrostl výnos daně o 25 %, odhad výnosu do státního rozpočtu nebyl naplněn.

Při důkladném pohledu na jednotlivé výnosy daně podle velikosti pivovaru je zřejmé, že se v ČR stávají velmi oblíbenými malé a nezávislé pivovary s produkcí do 10.000 hl/rok. Zde nárůst výnosu daně byl oproti r. 2009 dvojnásobný. U pivovarů s produkcí od 150.000 až 200.000 hl ročně výnos narostl dokonce o 150 %. [3]

4) Sazba daně z vína a meziproduktů

V roce 2010 nedošlo k žádné změně v sazbách. Zajímavý je fakt, že zde jako u jediné spotřební daně došlo k splnění odhadu výnosu do státního rozpočtu. Zároveň však došlo k mírnému meziročnímu poklesu, který byl způsoben především zvýšením spotřeby tzv. tichých vín.

5) Sazba daně z tabákových výrobků

Od 1. 2. 2010 došlo k zvýšení sazeb daně z tabákových výrobků, a to u:

- cigaret – původně: 28 % u procentní části, 1,03 Kč/ks u pevné části a min. 1,92 Kč/ks, nově: 28 % u procentní části, 1,07 Kč/ks u pevné části a min. 2,01 Kč/ks;
  - tabáku ke kouření a ostatního tabáku – původně: 1.280 Kč/kg, nově: 1.340 Kč/kg.
- [12]

Tab. 3.1.3.2 – Porovnání podílu a sazeb nepřímých daní v r. 2009 a 2010 (v Kč)

Krabička 20 cigaret, konečná cena pro spotřebitele = 75 Kč (včetně DPH)							
	Min.	Procentní část	Pevná část	Spotřební daň celkem	DPH	Nepřímé daně	Podíl na ceně (v %)
2009	38,40	21,00	20,60	41,60	11,98	53,58	71,44
2010	40,20	21,00	21,40	42,40	12,50	54,90	73,20

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

Daňové zatížení, jak je patrné z Tab. 3.1.3.2, meziročně vzrostlo a celkově byl podíl nepřímých daní na ceně konečnému spotřebiteli vyšší o 1,76 %, přičemž spotřební daň porostla o 1,06 % a DPH o 0,70 %. Co se týče odhadu výnosu do státního rozpočtu, stejně jako u většiny ostatních spotřebních daní nedošlo k jeho splnění. Naplánováno bylo 44,9 mld. Kč, vybráno však bylo pouze 42,47 mld. Kč. [3]

3.1.4 Daň z nemovitostí

Daň z nemovitostí (od r. 2014 daň z nemovitých věcí) je upravena zákonem č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí (od r. 2014 o dani z nemovitých věcí), ve znění pozdějších předpisů. Je zařazena do kategorie majetkových daní, které jsou typické tím, že jsou vybírány z titulu vlastnictví majetku, popř. jeho nabytí. Do majetkových daní dále spadá silniční daň, daň darovací, dědická a z převodu nemovitostí (tzv. trojdaň).

Podle platné právní úpravy trojdaň, která byla upravena zákonem č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, již neexistuje. *Daň dědická* je nyní včleněna mezi daň z příjmů a od daně je osvobozena v § 4a a § 19b ZDP. Podobně je upravena *daň darovací*, ovšem osvobození, které je pro FO upraveno § 4a ZDP, se vztahuje pouze na příslušníky rodiny, jestliže s osobou, od které se věc nabývá, žily ve společně hospodařící domácnosti. Další osvobození pro FO je stanoveno v § 10 ZDP, v rámci jehož dílčího základu daně budou bezúplatné neosvobozené příjmy zdaňovány, a vztahuje se na příjmy od příbuzného v linii přímé a vedlejší (např. sourozenec, teta, strýc, synovec, neteř, apod.), od osoby, se kterou poplatník žil ve společně hospodařící domácnosti alespoň po dobu jednoho roku před získáním bezúplatného příjmu a příjmy příležitostné, jestliže jejich hodnota nepřesáhne částku 15.000 Kč. Sazba daně je 15 %. Podmínky pro osvobození bezúplatných příjmů pro PO jsou stanoveny v § 19b ZDP. [21] *Daň z převodu nemovitostí* je nahrazena daní z nabytí nemovitých věcí a upravena zákonem č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů. [28]

Zvýšení sazeb daně z nemovitostí

Tato změna byla stanovena zákonem č. 362/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s návrhem zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2010. Došlo tak k zdvojnásobení všech sazeb s výjimkou sazeb u pozemků orné půdy, chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů, které byly zachovány na 0,75 % ze základu daně, a sazeb u trvalých travních porostů, hospodářských lesů a rybníků s intenzivním průmyslovým chovem ryb, které byly rovněž zachovány, a to na 0,25 % ze základu daně. Tímto krokem tak byla vyslovena podpora zemědělcům a hospodářům, i když podle důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů činila daň z pozemků v roce 2006 1,9 mld. Kč a zemědělské pozemky se na této částce podílely 1,4 mld. Kč. Tvoří tedy významnou část daně z pozemku. Výjimku dále tvoří stavby a samostatné nebytové prostory sloužící pro ostatní podnikatelskou činnost, kde sazba zůstala zachována na 10 Kč za 1 m² zastavěné

plochy nebo upravené podlahové plochy především z toho důvodu, že se jedná o takové stavby, kde je provozováno drobné podnikání nebo služby. [40]

Následující Tab. 3.1.4 zobrazuje zvýšení sazeb daně z nemovitosti.

Tab. 3.1.4 – Změna sazeb daně z nemovitosti v r. 2010

Typ nemovitosti	2009	2010	Jednotka
Zastavěná plocha a nádvoří	0,10	0,20	za každý 1 m ²
Stavební pozemek	1,00	2,00	skutečné
Ostatní plocha, je-li předmětem daně	0,10	0,20	výměry
Obytný dům a jeho příslušenství z výměry přesahující 16 m ²	1,00	2,00	za 1 m ² zastavěné plochy (ZP)
Stavby pro individuální rekreaci a rodinné domy	3,00	6,00	
Stavby tvořící doplňkovou funkci k stavbám pro individuální rekreaci a rodinné domy	1,00	2,00	
Garáže vystavěné jako SNP a využívané jako garáž	4,00	8,00	za 1 m ² ZP nebo upravené podlahové plochy (UPP)
Stavby a SNP sloužící pro zemědělskou prvovýrobu, lesní a vodní hospodářství	1,00	2,00	
Stavby a SNP sloužící pro průmysl, stavebnictví, dopravu, energetiku a ost. zem. výrobu	5,00	10,00	
Ostatní stavby	3,00	6,00	za 1 m ² ZP
Byty a ostatní SNP	1,00	2,00	za 1 m ² UPP

Zdroj: vlastní zpracování podle [12]

Změna sazeb měla pozitivní dopad na výši předepsaných daňových povinností, jelikož v roce 2010 bylo Českou daňovou správou předepsáno na dani z nemovitosti celkem 8,671 mld. Kč (inkasováno bylo 8,747 mld. Kč), tj. o 2,353 mld. Kč více oproti předcházejícímu roku. [3]

3.2 Zákonná opatření Slovenska v oblasti daní

Daňová soustava Slovenské republiky je velice podobná české daňové soustavě. Skládá se z *přímých daní*, kde jsou zařazeny daně z příjmů, *nepřímých daní*, kde spadá DPH, spotřební a energetické daně, a *místních daní*, mezi které se řadí např. daň z nemovitostí, daň ze psa, daň z užívání veřejného prostranství, daň z ubytování, nebo daň z motorových vozidel.

Počátkem roku 2009 vznikla *Rada pre hospodársku krízu* (RPHK), která byla složena ze zástupců Národnej banky Slovenska, odborů, zaměstnavatelů, nebo zástupců rezortů jednotlivých ministerstev. Jejím hlavním cílem bylo hodnotit dosavadní opatření, která byla přijata Národnou radou Slovenskej republiky (v ČR Poslanecká sněmovna) a navrhnout nová opatření pro boj proti důsledkům globální krize. [41]

3.2.1 Daň z příjmů fyzických osob

Konstrukce daně z příjmů fyzických osob má velice podobný základ jako DPFO v ČR. Je upravena *zákonem č. 595/2003 Z. z., zákon o dani z príjmov v znení neskorších predpisov*.

Příjmy, které podléhají dani, jsou příjmy ze závislé činnosti (§ 5), příjmy z podnikání a jiné SVČ, z pronájmu a z použití díla a uměleckého výkonu (§ 6), příjmy z kapitálového majetku (§ 7) a ostatní příjmy (§ 8).

Pro rok 2014 platí, že základ daně se zjišťuje samostatně jako součet:

- dílčího základu daně ze závislé činnosti, kde se základ daně stanoví jako zdanitelné příjmy snížené o pojistné, které je povinen zaměstnanec platit, a podnikání a jiné SVČ, kde se základ daně stanoví jako rozdíl mezi příjmy a výdaji (výdaje mohou být skutečné, nebo paušální ve výši 40 % z příjmů, max. však 5.040 EUR za zákonem stanovených podmínek);
- dílčího základu daně z příjmů z pronájmu a z použití díla a uměleckého díla, z kapitálového majetku a z ostatních příjmů.

Pro první odrážku platí, že tento základ daně lze snížit o nezdanitelné části základu daně (NČZD), např. částku rovnající se 19,2násobku životního minima, jestliže je základ daně roven nebo nižší než 100násobek životního minima. Je-li vyšší, NČZD odpovídá rozdílu 44,2násobku životního minima a jedné čtvrtiny základu daně. Další NČZD je nezdanitelná část základu daně na manželku. Poplatník ji může využít, jestliže jeho příjem nedosáhne nebo je roven 176,8násobku životního minima a jeho manželka nemá vlastní příjem, pak odpočet činí 19,2násobek životního minima. Jestliže má vlastní příjem do 19,2násobku životního

minima, potom výše odpočtu je stanovena jako rozdíl mezi vlastním příjmem manželky a 19,2násobku životního minima. Je-li příjem poplatníka vyšší než 176,8násobek sumy životního minima, NČZD se stanoví jinak. Je nutné zmínit, že tyto NČZD odpovídají slevám na poplatníka a na manželku, které jsou uplatňovány v ČR. Rozdíl spočívá v algoritmu uplatnění – NČZD se odečítá od základu daně před výpočtem daňové povinnosti a sleva na dani až od samotné daně. Daňovou ztrátu lze odečíst pouze od základu daně zjištěného z příjmů z podnikání a jiné SVČ.

Sazba daně by se dala charakterizovat jako dvoustupňová progrese a činí:

- 19 % ze základu daně, který nepřesáhne 176,8násobek životního minima a
- 25 % ze základu daně, který přesáhne 176,8násobek životního minima.

Od daně si lze odečíst daňový bonus na vyživované dítě ve výši 21,41 EUR/měsíc, přičemž tato suma platí pouze pro první půlrok roku 2014. Daňový bonus je specifický tím, že se jeho výše mění podle stejného koeficientu jako životní minimum, a to se aktualizuje vždy k 1. 7. příslušného roku. Co se týče stanovení životního minima, které je ve slovenské dani z příjmů fyzických osob hojně používáno, stanovuje k počátku příslušného zdaňovacího období. Na Slovensku existuje od r. 2013 i tzv. „osobitná sadzba dane“, která platí např. pro prezidenta SR, poslance Národnej rady SR, nebo členy vlády SR. Jejich příjmy podléhají základní sazbě daně 19 nebo 25 % a navíc 5% zdanění.

Zvýšení nezdanitelné části základu daně

S účinností od 1. března 2009 vešla v platnost přechodná ustanovení zákona č. 60/2009, kterým se mění a doplňuje zákon č. 595/2003 Z. z., o dani z příjmů v znení neskorších predpisov týkající se především protikrizových opatření, jejichž cílem bylo podpořit nízkopříjmové rodiny a malé podnikatele. Toto opatření se vztahovalo pouze na zdaňovací období roku 2009 a 2010.

Došlo k zvýšení dostupnosti a částky NČZD jak na poplatníka, tak na manželku. U první z jmenovaných se základ daně porovnával s částkou pouze 86násobku životního minima (tj. pokles o 14násobek životního minima) a výše NČZD, pokud základ daně byl nižší nebo roven této částce, činila 22,5násobek životního minima (tj. nárůst o 3,3násobky životního minima). Pokud byl základ daně vyšší, potom NČZD připadající na poplatníka činila rozdíl mezi 44násobkem životního minima a jedné čtvrtiny základu daně. U NČZD na manželku došlo ke stejnému zvýšení NČZD.

Tab. 3.2.1 porovnává velikost NČZD na poplatníka, kterou je možno od základu pro výpočet daňové povinnosti odečíst na Slovensku, a slevy na poplatníky uplatňované v ČR. Přepočtové kurzy jsou uvedené jako průměr devizového trhu platný k 1. 1. zdaňovacího období. Výše NČZD odpovídá té výši, kterou si je možno ve zdaňovacím období uplatnit. Daňová úspora je počítána jako procentuální sazba daně x NČZD v Kč. Sleva na poplatníka v roce 2011 je nižší z důvodu přechodného zavedení tzv. „povodňové daně“, která činila 100 Kč/měsíc.

Tab. 3.2.1 – Porovnání NČZD na Slovensku a slevy na poplatníka v ČR

Zdaň. období	Živ. min. pro účely NČZD	Kurz Kč/EUR	NČZD (násobek živ. min.)	Přepočet na Kč	Daňová úspora	Sleva na popl. v Kč/rok
2009	178,92	27,169	22,5	109.374	20.782	24.840
2010	178,92	26,136	22,5	105.216	19.991	24.840
2011	185,38	24,449	19,2	87.021	16.534	23.640

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona č. 595/2003 Z. z., zákon o dani z příjmů v znění neskorších predpisov, zákona č. 601/2003 Z. z., zákon o životnom minime v znění neskorších predpisov zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a podle http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/prumerne_form.jsp

Po přepočtu na daňovou úsporu vidíme, že sleva na dani je vyšší. Zde ovšem není brán v potaz samotný algoritmus při výpočtu daňové povinnosti na Slovensku, jelikož od hrubých příjmů se odečítá pojistné placené zaměstnancem, které činí 13,4 %.

Zavedení zaměstnanecké prémie

Zaměstnanecká prémie byla zavedena zákonem č. 563/2008 Z. z., ktorým sa mení a doplňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z příjmů v znění neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Smyslem zaměstnanecké prémie je finančně pomoci nízkopříjmovým rodinám. K získání této prémie, která se přiznává až za zdaňovací období buď v ročním zúčtování, nebo v daňovém přiznání, je potřeba splnit následující podmínky:

- poplatník za příslušné období pobíral pouze příjmy (tzv. posuzované příjmy) podle § 5 odst. 1 písm. a) a f) zákona č. 595/2003 Z. z. pouze na území Slovenské

republiky, např. příjmy ze současného, nebo předchozího pracovněprávního vztahu, služebního poměru, apod., a jejich výše dosáhla alespoň 6násobku minimální mzdy;

- poplatník tyto příjmy pobíral alespoň po dobu 6 měsíců, popř. získal příjmy zdaňované srážkou, avšak srážka se již neodpočítává od výsledné daně;
- poplatník neměl jiné zdanitelné příjmy (podle § 6 – 8 zákona č. 595/2003 Z. z.);
- poplatník nepobíral příjmy podle § 3 ods. 2 písm. c) a d), § 5 ods. 1 písm. b) až e), g) a h), § 5 ods. 3 a § 5 ods. 7 písm. i) zákona č. 595/2003 Z. z., např. nebyl mu poskytnut firemní automobil, a tedy do jeho příjmu se nezapočítávalo 1 % ze vstupní ceny automobilu;
- poplatník nebyl na začátku příslušného zdaňovací období pobíratel důchodu, nebo mu nebyl v průběhu zdaňovací období přiznán zpětně k počátku zdaňovacího období. [22]

Minimální mzda činí 295,5 EUR k 1. 1. 2009, 307,7 EUR k 1. 1. 2010 a 317 EUR k 1. 1. 2011 [27] a při posuzování příjmů se bere ta minimální mzda, která je platná k počátku zdaňovacího období. Pokud poplatník pobíral posuzované příjmy po dobu 12 měsíců, má nárok na zaměstnaneckou prémii v plné výši, v případě kratší doby se zaměstnanecká prémie vyplácí pouze v poměrné výši. Jsou stanoveny i situace, kdy zaměstnanecká prémie není přiznána, nebo který měsíc se do posuzovaného období 6 měsíců nepočítá, např. ten měsíc, kdy poplatník dosáhne příjmů z dohod o provedení práce vykonávané mimo pracovní poměr. Pro zdaňovací období r. 2009 se výše zaměstnanecké prémie stanoví následovně:

- je-li posuzovaný příjem větší než 6násobek a menší než 12násobek minimální mzdy*, potom zaměstnanecká prémie se vypočte jako procentuální sazba (19 %) z rozdílu mezi NČZD na poplatníka a ZD z 12násobku minimální mzdy sníženého o pojistné, které bylo poplatníkovi sraženo z hrubých příjmů;
- je-li posuzovaný příjem větší než 12násobek minimální mzdy*, potom zaměstnanecká prémie se vypočte jako procentuální sazba (19 %) z rozdílu mezi NČZD na poplatníka a ZD poplatníka sníženého o pojistné, které bylo poplatníkovi sraženo z hrubých příjmů. [22]

Příklad – Zaměstnanecká prémie

Zaměstnanec pobíral v zdaňovacím období roku 2009 hrubé příjmy ve výši 400 EUR/měsíc (4.800 EUR/rok), z této částky mu bylo sraženo pojistné ve výši 53,6 EUR/měsíc (643,2 EUR/rok). Minimální mzda k 1. 1. 2009 činí 295,5 EUR.

Jeho posuzovaný příjem 4.800 EUR a 12násobek minimální mzdy v roce 2009 je 295,5 EUR x 12 = 3.546 EUR. *Zaměstnanec tedy bude spadat do kategorie poplatníků s příjmem nad 12násobek minimální mzdy.*

Nárok na NČZD na poplatníka se stanoví porovnáním 86násobku životního minima, tj. 178,92 EUR x 86 = 15.387,12 EUR, a hrubých příjmů za rok. Zaměstnanec má nárok na NČZD ve výši 22,5násobku životního minima, tj. 4.025,7 EUR.

Výše zaměstnanecké prémie se stanoví jako 0,19 x (4.025,7 – 4.156,8). Jelikož zde ovšem vyjde záporné číslo, *zaměstnanec v konečném důsledku nárok na zaměstnaneckou prémie nemá.*

Pokud bychom měli zaměstnance, jehož hrubý roční příjem by byl 3.600 EUR a sražené pojistné by činilo 482,4 EUR, potom by i tento zaměstnanec spadl do kategorie poplatníků s příjmem nad 12násobek minimální mzdy a jeho zaměstnanecká prémie by činila 0,19 x (4.025,7 – 3.117,6), tj. 172,5 EUR.

Zavedení daňové evidence pro malé podnikatele

Poplatníkovi, který dosahuje příjmů z podnikání a jiné SVČ, bylo v r. 2009 umožněno vést daňovou evidenci o příjmech a výdajích, hmotném a nehmotném majetku a zásobách, pohledávkách a závazcích za předpokladu, že činnost vykonává samostatně bez zaměstnanců, v předcházejícím zdaňovacím období dosáhl příjmů nepřesahující částku 170.000 EUR a u těchto příjmů si uplatňuje skutečné daňové výdaje.

3.2.2 Daň z příjmů právnických osob

Daň z příjmů právnických osob je upravena stejným zákonem jako DPFO.

Při zjišťování základu daně, popř. daňové ztráty se vychází z účetnictví, nebo daňové evidence. Výsledek hospodaření, nebo rozdíl mezi příjmy a výdaji se dále upravuje o částku, kterou podle zákona nelze zahrnout do daňových výdajů, nebo do těchto výdajů byla zahrnuta v nesprávné výši, o částku, která není součástí VH, ale podle zákona se do základu daně zahrnuje a o částku, která je součástí VH, ale podle zákona se do základu daně nezahrnuje.

Zákon o dani z příjmů dále říká, co je předmětem daně například i pro specifické daňové poplatníky (správcovská společnost, doplňková důchodová společnost, důchodová správcovská společnost, společnosti nezaložené za účelem podnikání, zájmová sdružení právnických osob, profesní komory, apod.), stanovuje osvobození od daně, co předmětem daně není, či jaké příjmy jsou zdaňovány zvláštní sazbou daně.

Sazba daně z příjmů právnických osob činí 22 % pro zdaňovací období, které se začíná 1. ledna 2014, tedy tuto sazbu většina právnických osob poprvé uplatní v daňovém přiznání v roce 2015 za zdaňovací období r. 2014. Základ daně vytvořený ve zdaňovacím období r. 2013 bude zdaněn sazbou ve výši 23 %.

V rámci odepisování hmotného majetku je výčet majetku velice podobný jako v ČR. Samostatné movité věci se za hmotný majetek považují, jestliže vstupní cena je vyšší než 1.700 EUR, tj. v přepočtu při kurzu 1 EUR = 25 Kč částka 42.500 Kč, tedy limit pro zařazení je taktéž velice podobný. Odpisové skupiny a výše odpisu je zobrazena v Tab. 3.2.2.

Tab. 3.2.2 – Odpisy hmotného majetku na Slovensku

Odpisová skupina	Doba odepisování	Roční odpis při rovn. odepisování	Zrychlené odpisy – koeficient v		
			prvním roce	dalších letech	při zvýšené zůst. ceně
1	4 roky	1/4	4	5	4
2	6 let	1/6	6	7	6
3	12 let	1/12	12	13	12
4	20 let	1/20	20	21	20

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona č. 595/2003 Z. z., zákon o dani z příjmů v znění neskorších predpisov

Při zrychleném odepisování se odpis stanoví jako podíl vstupní ceny a koeficientu v prvním roce a v dalších letech jako podíl dvounásobku zůstatkové ceny majetku a rozdílu mezi koeficientem v dalších letech a počtem let, během kterých byl již majetek odepisován. Za nehmotný majetek se považuje ten majetek, o němž to stanoví zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovnictví v znění neskorších predpisov.

Daňovou ztrátu lze od základu daně odečíst rovnoměrně po dobu bezprostředně po sobě jdoucích 4 zdaňovacích obdobích. Zákon č. 595/2003 Z. z., zákon o dani z příjmů v znění neskorších predpisov dále stanovuje úlevy na dani z titulu příjemce investiční pomoci, nebo

z titulu příjemce stimulů. Obvyklá lhůta pro podání daňového přiznání je 3 měsíce po skončení zdaňovacího období. Přesáhne-li daňová povinnost částku 16.600 EUR, poplatník má povinnost platit zálohu na daň (tzv. „preddavek na daň“) měsíčně ve výši 1/12 daně za předcházející zdaňovací období. Je-li daň v rozmezí 2.500 – 16.600 EUR, záloha se platí čtvrtletně ve výši 1/4 daně. Při nižší částce daně se záloha neplatí.

Zavedení nových možností uplatnění výdajů na spotřebované pohonné látky

Pro zdaňovací období r. 2009 byly zavedeny 2 nové způsoby uplatňování výdajů na spotřebu pohonných látek a právnické i fyzické osoby nyní mohou výdaje uplatnit:

- na základě dokladů o nákupu pohonných hmot, nejvíce však do výše vykázané z přístroje GPS;
- jako paušální výdaje ve výši 80 % z celkového nákupu pohonných hmot za zdaňovací období přiměřeně podle počtu najetých kilometrů.

Fyzickým a právnickým osobám tak byla dána nová možnost, pomocí které mohou optimalizovat svůj základ daně.

Změny v rámci odpisů

S účinností od 1. března 2009 došlo ke zvýšení limitu pro zařazení majetku do hmotného majetku, a to z částky 996 EUR na 1.700 EUR. Tato změna se týkala samostatných movitých věcí a souborů movitých věcí, jiného majetku (konkrétně technického zhodnocení nemovité kulturní památky, pronajatého majetku a plně odepsaného majetku), technického zhodnocení plně odepsaného nehmotného majetku a technického zhodnocení hmotného a nehmotného majetku. U nehmotného majetku došlo ke zvýšení limitu pro zařazení z 1.660 EUR na 2.400 EUR.

Dále byla zavedena možnost „rozložit“ samostatné movité věci a soubory movitých věcí na jednotlivé části, jestliže vstupní cena každé jednotlivé části je vyšší než 1.700 EUR (tzv. komponentní odepisování).

Dopad těchto změn spočívá především v tom, že vstupní cenu majetku, jehož vstupní cena nepřekročí stanovený limit, je možno zahrnout do daňových výdajů v příslušném zdaňovacím období v plné výši. Pokud poplatník před touto změnou evidoval např. osobní automobil v ceně 1.200 EUR jako hmotný majetek a byl již z poloviny odepsán, v rámci zdaňovacího období r. 2009 má možnost tento majetek buď v zůstatkové ceně zahrnout do daňových výdajů, nebo pokračovat v jeho odepisování. Současně také došlo ke změně

ve struktuře odpisových skupin, kdy některé položky byly přesunuty do nižších odpisových skupin, např. ostatní výrobky z plastů a invalidní vozíky byly přesunuty ze skupiny 2 do skupiny 1 a zdvihačí a manipulační zařízení ze skupiny 3 do skupiny 2.

Zavedení daně z emisních kvót

Za další opatření, které je možno považovat za protikrizové, jelikož jeho cílem bylo získání prostředků do státního rozpočtu, byla zavedení 80% daně z emisních kvót. Bylo přijato konce roku 2010 pro zdaňovací období 2011 a 2012 a společností bylo vnímáno jako velice kontroverzní. Tato daň se vztahovala na prodej nespotřebovaných emisních kvót. V průběhu roku 2012 však byla zrušena a výnosy z prodeje emisních kvót se nově začaly zdaňovat jako součást základu daně právnických osob. Co se týče výnosu daně z emisních kvót do státního rozpočtu, tento výnos nebyl naplněn.

Prodloužení lhůty pro uplatnění daňové ztráty

S účinností od 1. ledna 2010 byla lhůta pro odpočet daňové ztráty prodloužena z 5 na 7 bezprostředně po sobě jdoucích zdaňovacích období. Ustanovení mohlo být poprvé použito pro daňovou ztrátu, která byla vykázána po 31. prosinci 2009. Vliv na veřejné finance je nulový. [22]

3.2.3 Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty je upravena *zákonem č. 222/2004 Z. z., o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov*. Její smysl a úprava je víceméně shodná s ČR, a to z důvodu již zmíněné harmonizace v rámci EU.

Základní sazba DPH činí 20 % a snížená sazba, která je uplatněna například u antibiotik, farmaceutických výrobků, kontaktních čoček, hygienických potřeb nebo knih, je rovna 10 %. Úplný výčet je uveden v příloze 7 zákona č. 222/2004 Z. z., o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov.

Obrat pro registraci k DPH činí 49.790 EUR, zatímco v ČR je obrat 1.000.000 Kč. Pokud bychom chtěli tyto obraty srovnat a jako přepočítací kurz bychom akceptovali 1 EUR = 25 Kč, potom by obrat pro registraci k DPH na Slovensku činil 1.244.750 Kč.

Zkrácení lhůty pro vrácení nadměrných odpočtů

Toto legislativní opatření bylo navrženo na základě usnesení vlády Slovenské republiky č. 969 ze dne 17. prosince 2008, a to k Návrhu aktualizácie opatrení vlády SR na prekonanie dopadov globálnej finančnej krízy. Účinnosti nabylo 1. dubna 2009 a poprvé mohlo být využito za zdaňovací období duben 2009.

Do dubna 2009 byl systém vrácení nadměrného odpočtu u DPH nastaven tak, že plátcé daně si nadměrný odpočet mohl započíst na svou daňovou povinnost v následujícím zdaňovacím období. Pokud to nebylo možné, daňový úřad mu tento nadměrný odpočet nebo jeho část vrátil do 30 dnů od podání daňového přiznání za zdaňovací období, které následuje po zdaňovacím období, ve kterém nadměrný odpočet vznikl (popř. do 30 dnů od uplynutí lhůty pro podání daňového přiznání).

Novelou zákona byla zavedena možnost vrácení nadměrného odpočtu do 30 dnů od uplynutí lhůty pro podání daňového přiznání pro zdaňovací období, ve kterém nadměrný odpočet vznikl, za těchto podmínek:

- zdaňovacím obdobím plátce DPH je kalendářní měsíc;
- je plátcem min. 12 kalendářních měsíců před koncem kalendářního měsíce, ve kterém nadměrný odpočet vznikl a v tomto období neměl daňové nebo celní nedoplatky;
- plátcé v daňovém přiznání vyznačí, že splňuje podmínky pro vrácení nadměrného odpočtu.

Zavedení možnosti skupinové registrace

Možnost skupinové registrace k DPH existuje v České republice již od roku 2008, na Slovensku byla zavedena až v dubnu 2009. Velkou výhodou je především snížení administrativní zátěže všech zúčastněných i daňového úřadu, uplatnění jednotného krátčího koeficientu, podání jednoho daňového přiznání za skupinu a také to, že plnění v rámci skupiny nejsou zdanitelnými plněními.

Skupinu mohou tvořit pouze ty osoby, které mají sídlo, místo podnikání nebo provozovnu v tuzemsku – Slovensku a jsou finančně, ekonomicky nebo organizačně spojené. Žádost o registraci skupiny se podává daňovému úřadu, který skupinu registruje k 1. lednu následující roku po podání žádosti.

Zvýšení limitu obratu pro registraci

Původní limit pro obrat byl nastaven na 35.000 EUR, od 1. července 2009 se zvýšil na současných 49.790 EUR. Důsledkem tohoto opatření je snížení počtu nových plátců DPH, kteří se jimi vlivem zvýšení limitu nestali. Vliv na veřejné finance je nulový (resp. negativní, budeme-li počítat s ušlým výnosem DPH potenciálních plátců), ovšem tato změna má svůj význam pro ty rozvíjející se společnosti, které se díky této změně nemusely registrovat jako plátcí DPH.

Zavedení snížené sazby daně ve výši 6 %

Na návrh poslanců Národní rady SR byla schválena novela zákona, kterou byla od 1. května 2010 zavedena 6% sazba daně. Ta se týkala hovězího, vepřového, drůbežího, rybího a ostatního masa (čerstvého, mraženého i chlazeného), mléka, vajec a medu. Tato novela byla vcelku kontroverzní, jelikož její schválení nepodpořilo Ministerstvo financí SR s odůvodněním, že zavedení snížené 6% sazby daně bude mít negativní vliv na příjmy státního rozpočtu, na konkurenční prostředí a současně by to mohlo vést k narušení hospodářské soutěže u navrhovaných produktů. I proto byla tato sazba daně k 1. lednu 2011 zrušena a současně dosavadní 19 % sazba daně byla zvýšena na 20 %. [25]

3.2.4 Spotřební daně

Spotřební daně jsou upraveny celkem čtyřmi zákony:

- [zákon č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja](#);
- [zákon č. 106/2004 Z. z. o spotrebnej dani z tabakových výrobkov](#);
- [zákon č. 530/2011 Z. z. o spotrebnej dani z alkoholických nápojov \(tento zákon zrušil zákon č. 104/2004 Z. z. o spotrebnej dani z vína, zákon č. 107/2004 Z. z. o spotrebnej dani z piva a částečně zrušil zákon č. 105/2004 Z. z. o spotrebnej dani z liehu, který nyní upravuje označování lihu kontrolní značkou, správní delikty a přestupky\)](#);
- [zákon č. 609/2007 Z. z. o spotrebnej dani z elektriny, uhlia a zemného plynu a doplnení zákona č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov](#).

V oblasti spotřební daně z tabákových výrobků, líhu a piva nedošlo v letech 2009 – 2011 k žádnému protikrizovému opatření. Zákony upravující tyto spotřební daně byly

novelizovány především za účelem implementace směrnicí EU a opatření k minimalizaci šedé ekonomiky. V rámci spotřební daně z elektřiny, uhlí a zemního plynu taktéž nedošlo k zavedení opatření v boji proti krizi.

Snížení sazby daně z minerálních olejů

Za účelem eliminace vysoké ceny nafty jak pro domácnosti, tak pro podnikatele došlo od 1. února 2010 ke snížení sazby daně z 481,31 EUR/1.000 l na 368 EUR/1.000 l. Toto ustanovení se vztahuje na ten minerální olej, který byl uveden do volného oběhu nebo dovezen od 1. února 2010.

Změny v osvobození a daňovém zvýhodnění u minerálních olejů

V souladu s cílem vlády snížit deficit veřejných financí došlo s účinností od 1. ledna 2011 k zrušení daňového zvýhodnění plynového oleje (tzv. černé nafty) a k zrušení osvobození zkapalněných plynných uhlovodíků – LPG.

Současně bylo nahrazeno daňové zvýhodnění pro směsi minerálních olejů s biogenní látkou, které bylo tvořeno 122 daňovými režimy, a to tzv. novým environmentálním pravidlem, kdy daňově zvýhodněné budou pouze ty směsi, které budou obsahovat minimální biogenní látky stanovení pro daný kalendářní rok. [23]

Zvýšení spotřební daně z lihu a zavedení nového osvobození

Od 1. března 2010 došlo k zvýšení základní sazby daně z 939,38 EUR/hl na 1.080 EUR/hl a snížené sazby daně z 469,69 EUR/hl na 540 EUR/hl, což představuje zhruba 15% nárůst. Toto zvýšení bylo realizováno především z toho důvodu, že sazba spotřební daně z lihu na Slovensku byla sedmá nejnižší v porovnání s ostatními členskými státy EU. Současně také došlo k osvobození lihu, který je použit na výrobu extraktů a macerátů s charakterem rostlinných léčivých přípravků pro vnitřní a vnější použití. Toto opatření nabylo účinnosti 1. dubna 2010. [24]

3.3 Zákonná opatření Francie v oblasti daní

Daňový systém Francie patří mezi nejsložitější v Evropě. Obsahuje totiž řadu různých daní, složitých výpočtů a výjimek z aplikace příslušných daní. Daně jsou upraveny v Code général des impôts, tj. Všeobecný daňový zákoník. Z hlediska provedených daňových

opatření lze předem zmínit, že byl vytvořen tzv. *Le Plan de relance de l'économie française* (Plán na obnovu francouzské ekonomiky).

3.3.1 Stručná charakteristika daňové soustavy a vybraných daní

Podle příručky *The French Tax System*, která byla vydána Generálním ředitelstvím pro veřejné finance (Public Finances General Directorate) ve Francii lze francouzský daňový systém rozdělit následovně:

1) daně z příjmů:

- a) daň ze společností („impôt sur les sociétés“);
- b) daň z příjmů fyzických osob („impôt sur le revenu“);
- c) sociální daně – pod tuto kategorii spadá například generální příspěvek na sociální zabezpečení („contribution sociale généralisée“, CSG), deficitní příspěvek sociálního zabezpečení („contribution au remboursement de la dette sociale“, CRDS), dodatečné příspěvky a sociální dávky („prélèvement sociale“, apod.;
- d) daň z objemu mezd.

2) daně z výdajů:

- a) daň z přidané hodnoty („taxe sur la valeur ajoutée“);
- b) spotřební daň („impôt de consommation“).

3) daně z aktiv:

- a) registrační daň – zde spadá daň dědická a darovací, daň z prodeje majetku, daň z přeměny podniku;
- b) kolkovné a podobné daně – řadíme zde například daň z registrace vozidla, daň – přírážka za osobní automobily nejvíce znečišťující životní prostředí, daň z firemních automobilů;
- c) daň z bohatství („impôt de solidarité sur la fortune“);
- d) daň z tržní hodnoty nemovitosti, která je ve Francii vlastněna PO.

4) lokální přímé daně:

- a) daň z nemovitostí („taxe foncière sur les propriétés non bâties“ a „taxe foncière sur les propriétés bâties“);
- b) daň z bydlení („taxe d'habitation“). [42]

Toto dělení je pouze orientační, jelikož většina těchto druhů daní se dále dělí.

Pro správné pochopení fungování francouzského daňového systému je zde uvedena stručná charakteristika především těch daní, které byly v důsledku ekonomické krize změněny nebo které vykazují velké odlišnosti oproti českým daním.

Daň z příjmů fyzických osob

Příjmy, které spadají do kategorie daně z příjmů fyzických osob, lze rozdělit do 8 skupin: *příjem ze zaměstnání, příjem z podnikání, příjem z nemovitého majetku, příjem ze zemědělství, profesní příjem* (tato kategorie zahrnuje příjmy z „nekomerčních“ aktivit, např. činnost doktorů, právníků, a dále příjmy, které nelze zařadit do jiné kategorie), *příjmy z činností vykonávané manažery kontrolující rodinné společnosti nebo komanditní společnosti, investiční příjem* (tj. příjem z movitého majetku), *kapitálové zisky*.

Zvláštností DPFO ve Francii je zdaňovaná jednotka – ve Francii se totiž daň z příjmů ukládá na domácnost a ne na jednotlivce. Příjem domácnosti je pak složen z příjmů manželů (rodičů) a jejich svobodných dětí do 18 let, popř. 25 let, jsou-li studenti.

Při výpočtu daňové povinnosti je nutno dodržovat určitý postup. Jako první je důležité sečíst čisté příjmy ze všech kategorií s výjimkou těch, které podléhají srážkové dani. Čisté příjmy každé kategorie příjmů se zjistí jako hrubé příjmy upravené o pravidla každé kategorie. Například čistý příjem ze zaměstnání se zjistí jako *hrubý příjem – příspěvek na sociální zabezpečení (ne CSG) – základní odpočet – CSG*. Základní odpočet je vyšší ze dvou částek – skutečně doložené výdaje nebo paušální částka 10 % z tohoto zbytku. Čisté příjmy všech kategorií se sečtou a od této částky lze odečíst různé osobní slevy a odpočty, např. zaplacené alimenty na děti, přímé investice do určitých francouzských departmentů, nebo poplatníci daně, kterým je nad 65 let a jejich příjem nedosáhne zákonem stanovené výše, mají nárok na určitý odpočet.

Příjem domácnosti je následně sečten a tento příjem pak rozdělen podle rodinného koeficientu (tzv. „quotient familial“) na díly. Koeficient a sazba daně je uvedena v Tab. 3.3.1. Ve Francii je uplatňována klouzavá progrese, což znamená, že příjem je zdaněn ve všech pásmech. Vypočtená daň je zpětně vynásobena koeficientem a od této částky je možno odečíst snížení daně a slevu na dani. Rozdíl spočívá v tom, že je-li sleva na dani vyšší než daňová povinnost, rozdíl je uhrazen poplatníkovi. U snížení daně se ta část snížení daně, která převyšuje daňovou povinnost, nevrací. Slevou na dani je sleva na dítě ve výši 61 – 183 EUR podle stupně vzdělání, úroky z hypotéčního úvěru na nákup domu nebo sleva z titulu zaměstnávání osob k domácím pracím (50 % z platu). Snížení daně je poskytnuto

v případě udělení daru schválené veřejné nebo soukromé neziskové organizaci ve výši až 66 % daru, max. však 20 % zdanitelného příjmu, v případě daru organizaci poskytující péči strádajícím osobám se sleva zvyšuje na 75 %.

Lidé s vyššími příjmy mají povinnost platit tzv. „contribution exceptionnelle sur les hauts revenus“, tedy „výjimečný příspěvek za vyšší příjmy“.

Tab. 3.3.1 – Sazby DPFO a rodinný koeficient ve Francii pro rok 2014

Příklady statutů	Koeficient (počet dílů)	Příjem (v EUR/1 díl)		Sazba (v %)
		od	do	
svobodný, rozvedený nebo ovdovělý, bez závislých osob	1,0		6.011	0,0
		6.012	11.991	5,5
svobodný, rozvedený s 1 dítětem	1,5	11.992	26.631	14,0
ženatý bez dětí, svob. s 1 dítětem	2,0	26.632	71.397	30,0
ženatý nebo ovdovělý s 1 dítětem	2,5	71.398	151.200	41,0
ženatý nebo ovdovělý s 2 dětmi	3,0	151.200		45,0

Zdroj: vlastní zpracování podle [38]

Daň ze společností

Závazek k dani ze společností, tedy období dani z příjmů právnických osob, může být povinný nebo nepovinný (dobrovolné placení). Povinně daň ze společnosti platí akciové společnosti, společnosti s ručením omezeným a komanditisté ze zisku komanditní společnost. K dobrovolnému placení daně se mohou rozhodnout a přihlásit veřejné obchodní společnosti, komanditisté komanditní společnosti, společné podniky, občanská sdružení nebo s. r. o. s jedním společníkem.

Zvláštností stanovení základu daně je to, že se řídí teritoriálními principy, které musí být upraveny Všeobecným daňovým zákoníkem. Daňově uznatelnými výdaji jsou například mzdy a odměny zaměstnancům, příspěvky na sociální zabezpečení, nebo za určitých podmínek poplatky za finanční služby. Daňově neuznatelnými výdaji jsou například výdaje vztahující se k osvobozeným příjmům, výdaje na pohoštění, sankce za porušení právních povinností, nebo výdaje na pořízení a údržbu luxusních rezidencí a lodí. Co se týče odpočtu daňové ztráty, je možno ji uplatnit buď rok zpětně, ale pouze v částce 1 mil. EUR za stanovených podmínek, nebo v následujících obdobích, které nejsou časově omezeny (je

tedy převoditelná na dobu neurčitou), avšak z hlediska výše ji lze uplatnit v částce 1 mil. EUR plus 60 % ze základu daně přesahující 1 mil. EUR.

Standardní sazba daně činí 33,33 %, ovšem malé a střední podniky zdaňují prvních 38.120 EUR ze zisku sazbou 15 %. Naopak velké společnosti, jejichž obrat činí více než 7.630.000 EUR, zdanitelný zisk je více než 2.289.000 EUR a vypočtená daňová povinnost podle standardní sazby daně je více než 763.000 EUR, podléhají příplatku ve výši 3,3 %. Příplatek ve výši 5 % se uplatní u velkých společnostech, jejichž obrat přesáhne částku 250 mil. EUR (platí pro zdanění do 30. prosince 2015).

Od daňové povinnosti je možno odečíst daňovou slevu na výzkum a vývoj, jejíž výše je stanovena na 30 % výdajů na výzkum a vývoj, max. však 100 mil. EUR plus 5 % z částky přesahující. Zdanitelným obdobím je fiskální rok, který odpovídá finančnímu roku společnosti. Většina firem si fiskální rok stanovuje jako kalendářní rok, tedy od 1. ledna do 31. prosince. Daň ze společností je placena ve čtyřech zálohách a jedné konečné platbě, která je rovna rozdílu mezi daňovou povinností a uhrazenými zálohami. Záloha je stanovena ve výši 8,33 % zdanitelného zisku z minulého roku.

Sociální daně

Mezi sociálně daně spadá především generální příspěvek na sociální zabezpečení (tzv. CSG) a deficitní příspěvek sociálního zabezpečení (tzv. CRDS). Tyto sociální příspěvky jsou určeny na sociální účely, ovšem na rozdíl od příspěvků na sociální zabezpečení (např. v ČR se zaměstnanci strhává pojistné na sociální zabezpečení ve výši 6,5 %) neposkytují žádnou protihodnotu. CSG hradí zaměstnanci – rezidenti Francie ve výši 7,5 % z 98,25 % jejich hrubého příjmu. Dále existuje CRDS, který je počítán ze stejného základu jako CSG, a to ve výši 0,5 %. Je určen k financování a vymazání schodku systému sociálního zabezpečení.

Vedle sociálních daní existují příspěvky na sociální zabezpečení, které zahrnují příspěvky na rodinné přídavky a nehody v práci, přičemž tyto dva příspěvky hradí pouze zaměstnavatel, příspěvky ve zdraví a nemoci, v nezaměstnanosti a hlavní a vedlejší příspěvek na penzi. Sazby se liší podle typu průmyslu, velikosti společnosti, nebo velikostí platu.

Daň z bohatství

Daň z bohatství je daní, která je placena z důvodu vlastnictví majetku, jestliže jeho hodnota přesáhne zákonem stanovenou částku. Pro rok 2014 tato částka činí 1,3 mil. EUR. Daň se hradí z celosvětového majetku, jestliže povinná osoba má svůj domicil ve Francii,

nebo z majetku umístěného ve Francii, jestliže není domicilována ve Francii. Důležité je také zmínit, že daň se posuzuje za domácnost.

Základ daně je tvořen majetkem, právy a jinými hodnotami, které povinná osoba vlastní k 1. lednu roku zdanění. Od daně je osvobozen, a tedy do základu daně nepatří obchodní majetek, akcie pořízené za účelem dlouhodobého držení, literární a umělecká autorská práva držaná autorem, starožitnosti, umělecká díla a sběratelské předměty. Sazba daně je v rozmezí 0 % (pro majetek do 800.000 EUR) do 1,5 % (pro majetek nad 10.000.000 EUR).

Daň z objemu mezd

Daň z objemu mezd je daní, která je placena zaměstnavatelem – společností, která není plátcem DPH, nebo je plátcem DPH, avšak alespoň 90 % jejího obratu bylo od DPH osvobozeno. Základem pro výpočet daně jsou hrubé příjmy vyplacené zaměstnancům v minulém kalendářním roce, s výjimkou příjmů osvobozených od daně z příjmů. Sazba daně činí 4,25 % u základu daně do 7.604 EUR, 8,5 % u základu daně v rozmezí 7.604 – 15.185 EUR, 13,6 % u základu daně v rozmezí 15.185 – 150.000 EUR a 20 % pro částku přesahující 150.000 EUR. [38]

3.3.2 Daň z příjmů

Snížení daňové zátěže fyzických osob

Ve Francii, jak již bylo výše popsáno, existuje progresivní způsob zdanění fyzických osob, konkrétně klouzavá progresse. Každé pásmo je charakteristické procentuální výší zdanění a částkou příjmu, kterou je omezeno. V praxi lze tedy daňovou zátěž regulovat dvěma způsoby, a to stanovením hranic pásma a jeho procentuální mírou zdanění.

Francouzští zákonodárci každý rok přistupují ke změně hranic, a to především z důvodu úprav o inflaci. Zde se proto nejedná o přímé protikrizové opatření, ovšem jelikož inflace je ukazatel, který byl krizí ovlivněn, je zde změna hranic zobrazena.

Pro rok 2009 byly hranice daňových pásem zvýšeny o 2,9 % a v roce 2010 o 0,4 %. S účinností od roku 2011 pak byla 40% sazba pro páté pásmo zvýšena na 41 %.

Další změnou, která začala platit v roce 2009, avšak vztahovala se již na příjmy vydělané v roce 2008, bylo zavedení snížení daňové povinnosti o 200 EUR (800 EUR pro pětičlennou rodinu) pro ty domácnosti, jejichž čistý příjem spadá do druhého pásma a je tedy zdaňován sazbou 5,5 %. Toto opatření bylo přijato formou prominutí dvou splátek (záloh) na DPFO za rok 2008. Tato změna se dotkla asi 6 milionů domácností. [44]

Tab. 3.3.2 – Vývoj progresivního zdanění ve Francii v období krize

Šířka pásma v r. 2008		Šířka pásma v r. 2009		Šířka pásma v r. 2010		Sazba (v %)
od	do	od	do	od	do	
	do 5.687		do 5.852		do 5.875	0,0
5.687	11.344	5.852	11.673	5.875	11.720	5,5
11.345	25.195	11.673	25.926	11.720	26.030	14,0
25.196	67.547	25.926	69.505	26.030	69.783	30,0
nad 67.547		nad 69.505		nad 69.783		40,0

Zdroj: vlastní zpracování podle [38]

Zavedení stropu pro daňové úlevy

S účinností od 1. ledna 2009 byl zaveden strop pro maximální uplatnění daňových úlev. Je stanoven absolutní i relativní částkou a činí 25.000 EUR plus 10 % z příjmu fyzické osoby. Předtím daňové úlevy nebyly omezeny.

Zavedení 50% daně na bonusy

Byla zavedena 50 % daň, která se vztahovala na bonusy převyšující částku 27.500 EUR, které byly vyplaceny finančními institucemi jejím zaměstnancům v roce 2009. Jedná se o daň, kterou neplatí zaměstnanci, ale samotná společnost. [4]

Zrychlení odpisů

Pro majetek, který byl pořízený nebo vytvořený v období od 4. prosince 2009 až 31. prosince 2009, bylo zavedeno dočasné zvýšení odpisových sazeb u zrychlených odpisů. Cílem opatření bylo stimulovat investice.

Vrácení daňových kreditů z titulu ztráty nebo výzkumu

Jedná se o opatření, jehož účelem bylo zlepšení finanční situace podniku. Společnosti, které měly neuplatněnou daňovou ztrátu a vznikla v termínu do 30. září 2009, mohly požádat o vrácení daně připadající na tuto ztrátu. Dále mohly společnosti požádat o vrácení daňového kreditu z titulu výzkumu a vývoje. Pokud se jednalo o daňový kredit, na který vznikl nárok v letech 2005 – 2007 a nebyl uplatněn, mohly společnosti požádat o jeho okamžité vrácení.

Vznikl-li nárok v roce 2008, mohly jej společnosti započíst na daň z roku 2008, popř. pokud byl vyšší než daňová povinnost, mohly zažádat o vrácení přebytku.

Zrychlení vratek přeplatků

Dalším opatřením bylo zavedení rychlejších náhrad přeplatků záloh na korporátní dani. V roce 2009 tedy mohli podnikatelé zažádat, aby tyto částky byly uhrazeny následující den po konci fiskálního roku. Ten musel končit v období od 1. ledna 2009 až 30. září 2009. [37]

3.3.3 Daň z přidané hodnoty

Ve Francii jsou v r. 2014 uplatňovány celkem 4 sazby DPH: 20 %, 10 %, 5,5 % a 2,1 %.

Základní sazba daně je ve výši 20 % a je aplikována pro zboží a služby, na které se nevztahuje snížená nebo super snížená sazba. Snížená sazba daně ve výši 10 % se uplatňuje u renovací soukromých obydlí, dopravních služeb, hotelového ubytování, nebo u vstupů do muzeí či ZOO. Druhá snížená sazba daně je stanovena na 5,5 % a vztahuje se na potraviny, vybavení pro postižené, knihy, plyn, elektřinu a teplo, koncerty, divadle a ostatní živá vystoupení. Supersnížená sazba daně ve výši 2,1 % je uplatňována například u novin, nebo schválených léků. [38]

Systém DPH je ve Francii podobný, díky snahám EU o harmonizace a přibližování, jako v České republice, proto zde nebude blíže popisován.

Rozšíření okruhu pro uplatnění snížené sazby DPH

Od 1. července 2009 došlo k zavedení snížené sazby daně 5,5 % nově i na restaurační služby, které byly dosud zdaňovány sazbou 19,6 %. Snížením sazby DPH mělo dojít k snížení cen jídel v restauracích, které lze vypočíst podle následujícího vzorce:

$$(3.3.3) \quad (P_2 - P_1) / P_1 \times 100$$

Dosadíme-li do vzorce cenu s DPH před (P_1) a po (P_2), zjistíme, že ceny jídel měly klesnout o 11,79%. Podle Sdružení restaurací ve Francii ovšem k tomuto jevu nedošlo a ceny zůstaly vesměs zachovány na stejné úrovni. V konečném důsledku se tak zvýšily marže restaurátérů, a pokud se jim ve stejném poměru nezvýšily náklady, jejich zisk by měl vzrůst a daňová povinnost z titulu daně ze společnosti také. Konečný efekt tohoto opatření tak lze stanovit jako rozdíl mezi zvýšením příjmů daně ze společnosti a snížením příjmů DPH. [4]

Zrychlení vratek DPH

Od 1. ledna 2009 mohli měsíční plátcí DPH nově žádat o vrátku DPH měsíčně, nikoliv čtvrtletně. Toto opatření se poprvé vztahovalo na daňová přiznání, která byla podána v únoru 2009 za zdaňovací období leden 2009. Současné také došlo k samotnému zrychlení vratek, kdy v roce 2008 bylo 88 % žádostí vyřízeno do 30 dnů a v roce 2009 toto číslo bylo již 93 %.

[37]

3.3.4 Sociální daně

Zvýšení platby pojistného z kapitálových zisků

Od 1. ledna 2009 došlo k zvýšení sazby sociálních daní (CSG/CRDS) z 11 % na 12,1 % u kapitálových zisků, a také u úspor, investic a příjmů z pronájmu ve Francii. [4]

3.3.5 Ostatní změny

Je důležité zmínit, že ve Francii došlo mimo těchto daňových opatření především k opatřením v oblasti sociální. Počátkem roku 2009 byl schválen stimulační balíček, přičemž francouzskou vládou bylo vyčleněno celkem 26 mld. EUR. Hlavními body plánu jsou:

- *jednorázová podpora ve výši 500 EUR osobám, které v období od 1. dubna 2009 až 31. března 2010 ztratily zaměstnání a které v posledních 28 měsících pracovaly alespoň 4 měsíce;*
- *zvýšení podpory v nezaměstnanosti z 60 % na 75 % hrubé mzdy;*
- *podpora vzdělávání mladých lidí bez kvalifikace;*
- *ve společnostech, v nichž jsou v důsledku krize přijímána sociální a jiná opatření, je kladen požadavek na manažery, aby se vzdaly různých odměn;*
- *zvýšení rodinných přídatků a příspěvků na bydlení, zvýšení dávek pro dospělé handicapované osoby a minimálního starobního důchodu;*
- *poskytnutí příspěvku ve výši 150 EUR rodinám, které mají dítě starší 6 let a jsou příjemci příspěvku, který je vyplácen na začátku školního roku apod. [44]*

4. Analýza zhodnocení zásahu jednotlivých států do daňového systému

Účinnost daňových opatření je možno měřit pomocí různých veličin, např. velikostí ušetřených výdajů nebo získaných příjmů ve státním rozpočtu, velikostí schodku státního rozpočtu, změnou v makroekonomických ukazatelích, apod. Samotné vyčíslení efektu je ovšem velice složitý proces, jelikož na danou veličinu mohou mít vliv i jiné skutečnosti. Budeme-li se bavit o inflaci, ke které může dojít vlivem zvýšení DPH, očekávali bychom, že bude vyšší než za normálního stavu (tj. s obvyklou sazbou DPH), ovšem díky konkurenčního prostředí nebude tak vysoká. Obchodníci si po přechodné období totiž zvolí nižší marži za účelem udržení si zákazníků a zvýšení DPH se v cenách začne projevovat až později.

4.1 Komparace daňových systémů ČR, SR a Francie

Každý daňový systém se vyznačuje určitými specifiky. Proto je velice důležité vyznačit hlavní znaky a odlišnosti daňových soustav ČR, SR a Francie. Tuto funkci plní Příloha č. 1.

Je patrné, že daňový systém Francie je naprosto odlišný od daňové soustavy v ČR a SR. Samotná odlišnost může být způsobena různými faktory, např. geografickou polohou, tradicemi, globalizací. Naopak český a slovenský daňový systém si je velmi podobný, a to především z toho důvodu, že až do 31. prosince 1992 tvořily tyto země společný stát Československo.

Velice zajímavý je způsob přiznávání nároku a výše nároku na NČZD na poplatníka na Slovensku a samotné propojení životního minima a daňového systému. Podle mého názoru je to velice chytrý a efektivní způsob, který může být náročný díky každoroční aktualizaci (životní minimum se na Slovensku mění každý rok). V ČR je sleva na dani stanovena paušálně ve výši 2.070 Kč, kdežto na Slovensko se od určitého násobku životního minima nárok na NČZD na poplatníka mění a od určité částky nárok na ni není. Francie zvolila způsob 10% odpočtu od základu daně, a tedy každému poplatníkovi, resp. domácnosti je základ daně snížen relativně stejně.

Současně lze také zmínit napojení daňového bonusu na dítě na minimální mzdu uplatňované na Slovensku, kdy daňový bonus se mění podle stejného koeficientu jako minimální mzda, a to vždy k 1. 7. příslušného roku. Nevýhodou je určitě uplatňování dvou různých daňových bonusů (ve výši do 30. 6. a od 1. 7.), což může vést k nepřehlednosti.

Ve Francii je bonus na dítě odstupňován podle vzdělání, což je zajímavý způsob řešení, který odráží zvýšené výdaje starších studentů.

Na Slovensku je zdanění FO odstupňováno opět podle životního minima. Zdanění ve Francii roste s velikostí příjmu. Toto tvrzení deklaruje samotná klouzavě progresivní stupnice zdanění FO, nebo zavedení milionářské daně.

Stanovení sazby DPPO ve Francii se řídí velikostí obratu společnosti a Francie tím nepřímo podporuje menší podnikatele. Na Slovensku i v ČR je jednotná sazba daně.

Podle mého názoru je daňový systém Francie nastaven tak, že podporuje podnikání a snaží se na trh „nalákat nové hráče“, ovšem současně na ně klade zvýšené požadavky formou placení a odvádění různých daní, což může být důvodem k daňovým únikům. Dále také podporuje sociálně slabší rodiny a daňové břemeno je přesouváno do vyšších příjmových skupin. Zde vyvstává otázka, zda toto odpovídá jednomu z principů daňových systémů, a to daňové spravedlnosti. Podle mého názoru je zavedení milionářské daně proti tomuto principu, jelikož samotná sazba je velmi vysoká a důsledkem tohoto opatření může být pouze přesun vysokopříjmových osob do jiných zemí s nižší úrovní zdanění. Zároveň se týká pouze malého počtu osob, a tedy samotný dopad na příjmy do státního rozpočtu nemusí být podstatný. Na daňovém systému Slovenska je pozoruhodné jeho napojení na sociální systém. Zdanění je spravedlivější, přičemž výše zdanění FO roste, ovšem ne tak markantně jako ve Francii.

Podle mého názoru je zdanění FO lépe upraveno na Slovensku, ovšem zdanění PO zase ve Francii.

4.2 Klasifikace provedených daňových opatření

Daňová opatření můžeme rozlišovat podle různých kritérií, např. délkou působení, orientací, nebo vlivem na státní rozpočet.

4.2.1 Daňová opatření podle délky působení v ekonomice

Z hlediska *délky působení* jsou pro ekonomiku lepší dlouhodobá opatření, která samotnou ekonomiku upevňují. V případě proběhlé krize mají svůj význam také krátkodobá opatření, která jsou realizována za účelem nastartování či povzbuzení „ochladlé“ ekonomiky. Je ovšem důležité, aby takovéto opatření mělo patřičný efekt, jinak může krizi ještě více prohloubit.

Pro účely dalšího zkoumání je zde Tab. 4.2.1, ve které jsou provedená opatření rozdělena na dlouhodobá a krátkodobá.

Tab. 4.2.1 – Rozdělení provedených opatření z hlediska délky působení

	Krátkodobá opatření	Dlouhodobá opatření
ČR	<ul style="list-style-type: none"> • mimořádné odpisy • snížení záloh na daň z příjmů • zrušení povinnost placení záloh na daň z příjmů • zrychlení vratek DPH 	<ul style="list-style-type: none"> • snížení odvodů na pojistné • snížení sazby DPPO • zvýšení výdajových paušálů • odpočet DPH na automobil • zvýšení sazeb DPH, spotřební daně a daně z nemovitosti
SR	<ul style="list-style-type: none"> • zvýšení NČZD na poplatníka • zavedení daně z emisních kvót • prodloužení lhůty pro odpočet daňové ztráty • zavedení snížené sazby DPH • zrychlení vratek DPH 	<ul style="list-style-type: none"> • zavedení zaměstnanecké prémie • zavedení daňové evidence pro malé podnikatele • nové způsoby uplatnění výdajů na pohonné hmoty • změny v odpisech • zavedení možnosti skupinové registrace k DPH • zvýšení limitu obratu pro registraci k DPH • změny ve spotřebních daních
Francie	<ul style="list-style-type: none"> • snížení daňové zátěže fyzických osob • zavedení 50% daně z příjmů na bonusy • zrychlení vratek DPH a přeplatků korporátní daně • vrácení daňových kreditů z titulu ztráty a výzkumu • zrychlení odpisů 	<ul style="list-style-type: none"> • zavedení stropu pro daňové úlevy • snížení DPH u restaurací • zvýšení platby sociálních daní z kapitálových zisků a dalších příjmů

Zdroj: vlastní zpracování

Z Tab. 4.2.1 je patrné, že nejvíce opatření bylo provedeno na Slovensku, současně také provedli nejvíce dlouhodobých opatření. Nejméně opatření bylo provedeno ve Francii, přičemž při bližším pohledu lze vidět, že provedená opatření měla vesměs formu restrikce.

4.2.2 Daňová opatření z hlediska orientace

Jelikož je ekonomická krize spjata s poklesem aktivity ekonomiky a projevuje se zejména poklesem zaměstnanosti, poklesem prodeje a tedy i zisků firem, zpomalením inflace, zastavením růstu mezd, je nutno provádět taková opatření, která tyto projevy zastaví a obrátí.

Je tedy nutné podnítit firmy k zaměstnávání, k čemuž vede zvýšená spotřeba a následně i vyšší zisky firem. V tomto případě pak také musíme počítat s vyšší inflací – ta je ovšem projevem expanze. Z tohoto pohledu lze tedy provádět *regulaci z hlediska orientace* na příjmy nebo spotřebu.

Rozhodneme-li se **regulovat příjmy**, nejúčinnějším nástrojem bude pravděpodobně regulace sazeb daně z příjmů – ta se totiž vztahuje na všechny subjekty, které příslušné sazbě podléhají. Regulace příjmů je přímo spojena s regulací spotřeby. Dojde-li např. k zvýšení sazby DPFO, potom při stejné výši hrubých příjmů dojde ke snížení disponibilního důchodu a současně dochází k částečnému snížení spotřeby – k tomuto jevu ovšem nedochází u základních potravin. Zvýšené inkaso daně z příjmů tedy může být kompenzováno sníženým inkasem DPH, popř. spotřební daně, a to ve výši přírůstku DPFO x sazba DPH. Půjdeme-li s touto úvahou dále, teoreticky může dojít k snížení úspor v ekonomice a dále pak k zvýšení úrokových sazeb, které spotřebu ještě více zastaví. Naopak při snížení DPFO dochází k určitému zvýšení spotřeby, což má pozitivní dopad na firmy, které začnou více vyrábět a zaměstnávat. Naopak **regulace spotřeby** *není* přímo spojena s regulací příjmů. Při zvýšení DPH může u určitých typů statků docházet pouze k přesunu k levnějším substitutům, ovšem inkaso DPH roste.

Podle mého názoru je jednodušší regulovat spotřebu, jelikož její dopady jsou snáze předvídatelné. Naopak při regulaci příjmů není jasné, jaký to bude mít dopad na spotřebu, ovšem podle propočtů je regulace příjmů výnosnější metodou.

4.2.3 Daňová opatření z hlediska vlivu na státní rozpočet

Z hlediska *vlivu na státní rozpočet* pak můžeme rozlišovat opatření s pozitivním a negativním vlivem na státní rozpočet. Opatření s pozitivním vlivem na státní rozpočet jsou ta, která buď zvyšují příjmy (např. zvýšení sazeb daní), nebo snižují výdaje státního rozpočtu (např. snížení příspěvku v nezaměstnanosti, sociálních dávek). Z pohledu občana nebo firmy se pak pro něj jedná o negativní opatření. Naopak opatření s negativním vlivem na státní rozpočet jsou ta, která snižují příjmy, nebo zvyšují výdaje.

4.3 Srovnání daňových opatření v rámci daně z příjmů a DPH

V období krize jsou nejčastěji regulovány daně z příjmů a daň z přidané hodnoty. Jedná se totiž o daně, které svým charakterem zasáhnou potažmo každou osobu a z hlediska výnosu

do státního rozpočtu představují významnou složku daňových příjmů.

Každé z provedených opatření lze dále hodnotit podle toho, co v rámci příslušné daně upravuje, např. v rámci DPH se jedná o změnu sazeb, rozšíření osvobození, apod. Toto rozdělení je uvedeno v Příloze č. 2. U některých opatření může být jejich zařazení sporné, např. zvýšení hranic pásem u FO je zařazeno do zvýšení základu daně. Ve skutečnosti totiž nedošlo ke zvýšení základu pro výpočet daně, ale k jeho rozšíření formou změny hranic pásem, avšak z důvodu podobnosti je opatření zařazeno mezi ta, která měla za následek zvýšení základu daně. Vliv na daňovou povinnost je ovšem opačný, jelikož při zvýšení horní hranice např. prvního pásma může dojít k přesunu některých poplatníků z druhého do prvního pásma, a tudíž k snížení jejich daňové povinnosti.

Z Přílohy č. 2 lze dále provést komparaci opatření v rámci **daně z příjmů**. Srovnáme-li *opatření z hlediska vlivu na základ daně*, lze říci, že všechny země provedly taková opatření, která měla za následek snížení základu daně, a tedy i snížení daňové povinnosti daňových subjektů, a zároveň v jediné Francii byla uskutečněna i opatření zvyšující základ daně, především zavedení stropu pro daňové úlevy.

V rámci *daňové povinnosti* bylo přistupováno především k opatřením snižujícím daňovou povinnost. V ČR se snížila daňová zátěž PO, kdežto na Slovensku se snižovala daňová zátěž FO, pokud splnily podmínky pro přiznání zaměstnanecké prémie. Francie je v této oblasti opět unikátní, jelikož zde byly provedeny obě formy opatření – snížení daňové povinnosti se týkalo nízkopříjmových domácností (zde bychom mohli zmínit i zvýšení hranic pásem pro klouzavě progresivní stupnici zdanění FO, kdy došlo k snížení daňové povinnosti – viz výše) a zvýšení daňové zátěže naopak podnikatelů.

V rámci *ostatních změn* došlo v ČR k zrušení, nebo snížení záloh na daň z příjmů u podnikatelů. Na Slovensku došlo k zjednodušení daní, např. zavedením daňové evidence pro malé podnikatele, a k optimalizaci daňové povinnosti, např. novými způsoby uplatnění výdajů na pohonné hmoty a prodloužením lhůty pro odpočet daňové ztráty. Ve Francii bylo přistoupeno především k vratkám přeplatků a daňových kreditů.

Podobným způsobem můžeme klasifikovat i opatření v rámci **DPH**. Významným krokem bylo zavedení *zrychlení vratek nadměrných odpočtů DPH*, přičemž k tomuto opatření bylo přistoupeno ve všech třech zemích.

V rámci *změny sazeb* bylo v ČR přistoupeno k zvyšování základní i snížené sazby, kdežto v ostatních zemích byly zavedeny snížené sazby – na Slovensku to byla 6% daň na vybrané produkty a ve Francii snížená sazba daně na restaurace.

Z hlediska *ostatních změn* lze zmínit rozšíření odpočtu DPH na osobní automobily v ČR, nebo zavedení skupinové registrace a zvýšení limitu pro registraci k DPH v SR.

Možné dopady všech opatření budou popsány v kapitole 4.4, proto zde nebudou blíže rozebrány.

4.4 Analýza protikrizových opatření

Je důležité se zamyslet, jak by daňové opatření mělo vypadat. Aby bylo účinné, musí splňovat určitá kritéria, např.:

- nesmí příliš zatěžovat rozpočty – nejen státní, ale i jednotlivých subjektů na trhu;
- musí být v souladu se základními daňovými principy, např. princip spravedlnosti, kdy spravedlnost může být brána podle pojetí užitku a podle pojetí platební schopnosti, a princip efektivnosti, kdy náklady na daňový systém musí být co nejnižší; [18]
- v konečném důsledku musí přinést pozitivní efekt, přičemž nesmí určitou zainteresovanou skupinu znevýhodnit příliš velkou povinností, nebo naopak zvýhodnit.

4.4.1 Protikrizová opatření v České republice

NPP vychází především z toho, že krizí nebyla zasažena domácí poptávka, ale zahraniční, a tudíž je nutné *podporovat exportní výkonnost České republiky*. Z hlediska daňového nebyly v této oblasti realizovány žádné podstatnější kroky. Reálná opatření byla uskutečněna prostřednictvím České exportní banky, např. vytvořením nových produktů, nebo zlevněním a zlepšením podmínek pojištění vývozu.

NPP zároveň nechce „nalévat“ další peníze do ekonomiky, a proto *místo navyšování podpor v nezaměstnanosti byla zvolena cesta její prevence*. Snaží se práci zlevňovat, např. formou slevy na pojistném, nebo snížením odvodu na nemocenské pojištění zaměstnavatelů, a přibližovat, tedy zvyšovat mobilitu pracovní síly např. investicemi do dopravní infrastruktury a dopravní obslužnosti.

Jelikož je NPP orientován spíše na nabídkovou stranu ekonomiky, *snaží se pomoci firmám, a to především cestou zvýšení jejich cash-flow*. V této souvislosti můžeme hovořit i o zmíněných a popsáných opatřeních jako jsou mimořádné odpisy, snížení sazby DPPO,

zvýšení výdajových paušálů, zrušení povinnosti zálohování na DPPO nebo zrychlení vratek DPH. Nedaňovým opatřením bylo zvýšení garance úvěrů MSP a zemědělcům.

NPP je zároveň sociálně citlivý, a proto různá *opatření směřují k středně a nízkopříjmovým domácnostem*. Opatřením v této oblasti je snížení pojistného na sociální zabezpečení, ostatní jsou orientována především na zachování pracovních míst, a tedy na udržení zaměstnání. [43]

Nyní je nutné posoudit účinnost jednotlivých daňových opatření. Podle mého názoru bylo nejúčinnějším opatřením zavedení možnosti mimořádných odpisů. Pro firmy, které si v daném období pořídili nový majetek, představovalo jeden z možných způsobů navýšení daňových nákladů (výdajů), a tím i snížení daňové zátěže a zvýšení cash-flow. Nejedná se o opatření, které by mělo větší dopad na cash-flow podniků – úspora spočívá v rozdílu mezi daňovými a účetními odpisy x sazba daně. Z pohledu státního rozpočtu se z dlouhodobého časového hlediska jedná o opatření s neutrálním dopadem, jelikož „uniklé“ daňové příjmy budou v následujících letech uhrazeny. Samotný dopad na českou ekonomiku je tedy zanedbatelný, jelikož realizovaná daňová úspora bezesporu nebude stačit na nějaké větší investice, ovšem z pohledu firmy i státu současně se jedná o pozitivní opatření.

Pro OSVČ bylo důležité zavedení zvýšení výdajových paušálů a zrušení povinnosti zálohování na daň z příjmů. Zvýšení výdajových paušálů se netýkalo všech FO – podnikatelů, výjimku tvořili zemědělci, jimž výdajové paušály zůstaly nastaveny na 80 % z příjmů. Toto opatření má za následek snížení daňové povinnosti, ovšem v průběhu roku je vliv na podnikatele a jejich cash-flow nulový. Druhé z výše uvedených opatření se týkalo cca 94 tisíc daňových subjektů (FO) a způsobilo významný výpadek republikového inkasa daně z příjmů fyzických osob podávající daňové přiznání ve výši 8.013 mil. Kč. Pokud tuto částku přepočteme na jeden daňový subjekt, zjistíme, že cash-flow těchto OSVČ se v roce 2009 zvýšil o 85.245 Kč, což může představovat vcelku slušnou částku. Toto opatření tedy mělo pozitivní dopad na podnikatele. Nevýhodou je určitě to, že se vztahuje pouze na určité podnikatele a nikoliv na všechny. Dopady na českou ekonomiku jsou tedy rovněž sporné.

Podnikatelé byli dále podpořeni zrychlením vratek DPH a zavedením odpočtu DPH na osobní automobil. Zrychlení vratek spadá mezi opatření, která z dlouhodobého hlediska nemají významný vliv a dopad na ekonomiku a podnikatele. Jedná se o opatření s cílem zrychlit přísun peněžních prostředků podnikatelům – z tohoto pohledu (a současně i z pohledu státního rozpočtu, kdy zrychlení vratek DPH na něj nemá větší vliv) ovšem můžeme opatření

brát jako pozitivní. Zavedení odpočtu DPH na osobní automobily je opatřením sporným. Na jednu stranu je pozitivní, jelikož zlevňuje automobily a vytváří tak možnost pro nové investice za ušetřené peníze, ovšem na druhou stranu je otázkou, zda podnikatelé v období krize mají tendence nakupovat automobily, popř. v důsledku tohoto opatření zvyšovat jejich nákup. Podle mého názoru se tedy jedná o pozitivní opatření, ovšem s minimálním vlivem na českou ekonomiku.

Z pohledu domácností bylo nejdůležitější udržení pracovních míst, a tedy i zaměstnanosti. Práce byla zlevňována formou snížení pojistného na nemocenské pojištění, ovšem podle mého názoru bylo toto opatření neúčinné. Pojistné patří mezi daňové náklady za zákonem stanovených podmínek, tzn. že na jedné straně došlo ke snížení nákladů práce, avšak na straně druhé ke snížení daňových nákladů, a tím i zvýšení daňové povinnosti. Výsledný efekt je tedy dle mého názoru nulový. Dalším účinnějším opatřením z r. 2009 bylo zavedení slevy na pojistném, přičemž toto opatření, které spočívalo v možnosti snížení odvodů na pojistné ve výši 3,3 % z rozdílu mezi 1,15násobkem průměrné mzdy a vyměřovacím základem zaměstnance, není v práci blíže popsáno. Toto opatření však bylo účinné až tak, že jeho platnost musela být předčasně ukončena z důvodu snižování deficitu státního rozpočtu na rok 2010. Samotná úspora na pojistném se pak liší podle velikosti firmy a úrovně hrubých mezd. Zaměstnanost byla nedaňově podpořena investicemi do dopravní infrastruktury, ovšem dle mého názoru jde o zbytečné vynakládání veřejných prostředků.

Změny v sazbách DPH, spotřebních daních, daně z nemovitosti a DPPO byli přijaty především v souvislosti se stabilizací veřejných rozpočtů a snižování deficitu schodku státního rozpočtu. Zvýšení sazeb DPH mělo na celé podnikatelské prostředí vesměs negativní dopad, částečný dopad měly změny v sazbách spotřebních daní (vztahují se na určité komodity, proto částečný dopad). Daň z nemovitosti i z hlediska jejího nízkého podílu na daňových příjmech neměla významný dopad. Snížení sazby DPPO pozitivně ovlivnilo podnikatele, snížila se tak jejich daňová zátěž.

4.4.2 Protikrizová opatření na Slovensku

Protikrizová opatření přijatá na území Slovenska byla zaměřena především na stimulaci poptávky, zachování zaměstnanosti, zlepšení podnikatelského prostředí a ochranu finančního sektoru. Cílem RPHK bylo také zbytečně nenalévat nové finanční zdroje do ekonomiky a nezvyšovat deficit veřejných financí. [41]

Každé z provedených opatření by se proto dalo zařadit mezi jeden i více z těchto cílů. Podpora uchování zaměstnanosti a finančního sektoru nebyla prostřednictvím daní příliš realizována. Opatření, která byla v souvislosti s cílem zaměstnanosti přijata, jsou například příspěvky firmám na nově vytvořená pracovní místa, příspěvky začínajícím živnostníkům nebo dvouleté odvodové prázdniny těmto živnostníkům.

Stimulace poptávky byla z hlediska daňových opatření realizována především prostřednictvím změn ve zdaňování fyzických osob (zvýšení NČZD, zavedení zaměstnanecké prémie), potažmo i v rámci DPH, kdy došlo ke zvýšení limitu obratu pro registraci k DPH (ceny výrobků, či služeb nebyly zvýšeny o DPH, jelikož se jejich výrobci, či poskytovatelé nestali plátcí DPH). Dále byla poptávka stimulována zavedením snížené 6% DPH na vybrané produkty a snížením spotřební daně u minerálních olejů, čímž došlo k zlevnění benzínu.

Podpora malých a středních podnikatelů (MSP) a podnikatelského prostředí byla cílem a předmětem různých opatření většiny evropských států. Malí a střední podnikatelé jsou totiž často považováni za motor ekonomického růstu. Proto je velice důležité stimulovat také nabídku a v rámci slovenských daňových opatření byli podnikatelé podpořeni prodloužením lhůty pro odpočet daňové ztráty, zavedením daňové evidence pro malé podnikatele, zavedením nových způsobů pro uplatnění pohonným hmot ve výdajích, pozitivní změna v rámci odpisů a změnami v DPH.

V souvislosti s *eliminací schodku veřejných rozpočtů, resp. jejich další nenavyšování* byla zavedena daň z emisních kvót, zvýšena spotřební daň z lihu a došlo také ke změně v osvobození v některých spotřebních daních.

Podle mého názoru byla daňová opatření provedená na Slovensku vcelku účinná. Tento fakt lze deklarovat i pomocí různých statistik. Budeme-li posuzovat jednotlivé cíle (s výjimkou podpory finančního sektoru), které si RPHK stanovila, budeme hodnotit:

- úroveň nezaměstnanosti, která by po nárůstu z roku 2009 měla následně klesat;
- schodek státního rozpočtu, který by neměl růst;
- úroveň inflace, která by měla mírně růst;
- počet MSP.

Z Tab. 4.4.2 je patrné, že s výjimkou nezaměstnanosti byly všechny cíle naplněny. I přesto, že schodek státního rozpočtu v roce 2010 byl vysoký, v následujícím roce klesl. Inflace byla v letech 2009 – 2010 velice nízká, což je samotný znak krize, ovšem v roce 2011 vzrostla a v této situaci je to pozitivní informace. V rámci MSP počet subjektů rostl.

Při bližším pohledu avšak zjistíme, že od roku 2008 dochází k snižování počtu živnostníků v rámci MSP a naopak počet podniků roste. Z toho je jasné, že podpora podnikání byla účinná v rámci podnikání PO. I když nezaměstnanost v r. 2011 mírně klesla, i přesto zůstala zachována na vysoké úrovni.

Tab. 4.4.2 – Posouzení naplnění cílů RPHK podle vybraných ukazatelů

Ukazatel		2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost (v %)		9,6	12,1	14,4	13,5
Schodek státního rozp. (v tis. EUR)	plán	- 31.981,3 ^{v ml. Sk}	- 3.154,1	- 4.540,0	- 3.809,9
	skut.	- 21,214,0 ^{v ml. Sk}	- 2.791,3	- 4.436,1	- 3.275,7
Míra inflace (v %)		3,9	0,9	0,7	4,1
Počet MSP		537.481	540.617	552.725	555.608

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů dostupných na <http://portal.statistics.sk>; <http://www.finance.gov.sk> a <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

4.4.3 Protikrizová opatření ve Francii

Ve Francii byl za účelem boje proti hospodářské krizi sestaven tzv. *Le Plan de relance de l'économie française* (Plán na obnovu francouzské ekonomiky). Tento plán obsahoval 4 základní oblasti opatření, a to opatření preferující zaměstnanost a kupní sílu, bydlení a nízkopříjmové domácnosti, automobilový průmysl a ekologie a firmy.

Do oblasti opatření preferující zaměstnanost a kupní sílu spadají především opatření uvedená v kapitole 3.3.5. Do oblasti bydlení a podpory nízkopříjmových domácností lze zařadit daňová opatření týkající se různých daňových úlev a podpor. V rámci podpory automobilového průmyslu, který v důsledku krize zaznamenal výrazný pokles, byla přijata opatření na podporu prodeje nových automobilů, např. možnost poskytnutí vládní půjčky automobilkám, zavedení šrotovného pro období 2009 a 2010, nebo ekologických bonusů, jež byly vyplaceny osobám, které nakoupily automobil šetrný k životnímu prostředí. Velké podpory se dostalo především firmám, kdy z hlediska daňového došlo k zrychlení vratek DPH, vzniku nároku na vrácení daňových kreditů či přeplatků, nebo zrychlení odpisů. Mezi nedaňová opatření patří například poskytování bankovních záruk MSP veřejnou bankou OSEO. Podle Účetního dvoru EU si Plán na obnovu francouzské ekonomiky vedl dobře a ekonomika díky opatřením tohoto plánu rostla o minimálně 0,5 % HDP. Ne ovšem všechna opatření, která byla realizována, byla účinná.

Účinná opatření, která se osvědčila, se vztahovala především na podporu firem. Velice účinné a administrativně nenáročné bylo zavedení zrychlení vratek DPH, dále také vrácení přebytku záloh na daň ze společnosti a daňových kreditů. Společnostem se tak mnohdy zlepšila jejich finanční situace a mnohé z nich také unikly bankrotu. Účinné bylo také zavedení bankovních záruk MSP a šrotovného, které spočívalo v poskytnutí příspěvku ve výši 1.000 EUR na výměnu starých automobilů za nové. Původně bylo odhadováno, že tohoto příspěvku bude využito u 220 tisíc aut, ovšem ve skutečnosti bylo během necelého roku využito u 338 tisíc vozidel.

Neúčinná opatření byla realizována především v oblasti zaměstnanosti a podpory mikropodniků. Podle původních odhadů Vlády mělo být díky Plánu na obnovu francouzské ekonomiky vytvořeno přibližně 400 tisíc nových pracovních míst, ovšem podle stanoviska Soudního dvoru EU počet nově vytvořených míst osciluje mezi 18 – 72 tisíci. [39]

Co se týče opatření vztahující se k nízkopříjmovým domácnostem, podle mého názoru neměla tato opatření větší dopad. Jednalo se o takovou regulaci, která měla pomoci nízkopříjmovým domácnostem, aby se nedostaly do větších existenčních problémů, a tudíž dopad na francouzskou ekonomiku nebyl citelný.

Je vcelku paradoxem, že i když zde byly účinně podpořeny firmy, neměla tato opatření nepřímý vliv na zaměstnanost. To může být způsobeno charakterem účinných opatření, které podle mého názoru jsou orientovány spíše než na investice na úsporu nákladů. Zmíněné potvrzuje i fakt, že nezaměstnanost na počátku krize nejprve vzrostla ze 7,4 na 9,1 % a v následujících letech lehce kolísala okolo této hodnoty. Je taky možné, že byla nedostatečně regulována spotřeba, která je ovlivněna jak spotřebou francouzských domácností a firem, tak samotnou poptávkou ze zahraničí. Pokud by totiž bylo realizováno několik účinných opatření na straně spotřeby, po určité době by to mělo pozitivní vliv na zaměstnanost. Podle mého názoru se tedy pouze podařilo zastavit růst nezaměstnanosti, což z hlediska dalšího vývoje ekonomiky není úplně příznivé.

4.5 Shrnutí provedených opatření

V předcházejících kapitolách byla provedená daňová opatření klasifikována podle různých hledisek, analyzována a v neposlední řadě byla také srovnána opatření v rámci daně z příjmů a DPH podle předmětu úpravy. Následující odstavce obsahují shrnutí toho nejdůležitějšího, tedy zhodnocení provedených opatření a jejich případné dopady.

4.5.1 Zhodnocení České republiky

V České republice došlo k zavedení především těch opatření, které podporují nabídkovou stranu trhu, tedy firmy a podniky.

Účinným opatřením bylo zavedení mimořádných odpisů, i když podle mého názoru nejsou dopady na českou ekonomiku značné. Osvědčilo se také zrušení povinnosti zálohování na daň z příjmů, která malým podnikatelům meziročně zvýšila jejich cash-flow. Na ten mělo vliv také opatření týkající se zrychlení vratek DPH. Tato opatření jsou podle mého názoru účinná a nenákladná, i když jejich vliv na ekonomický vývoj nemusí být velký. Účinné bylo rovněž zavedení slevy na pojistném (toto opatření zde není blíže popsáno, jelikož se nejedná o daň jako takovou).

Sporným opatřením je zvýšení výdajových paušálů. Podle mého názoru není toto opatření velice účinné z důvodů uvedených v kapitole 4.4.1 a ve své podstatě protikrizové, jedná se spíše o populistický krok. Podobně lze ohodnotit také snížení sazby DPPO. V oblasti zaměstnanosti byla učiněna opatření, která měla mít za následek zlevnění práce, a proto došlo k snížení pojistného hrazeného zaměstnavatelem za své zaměstnance. Toto opatření však podle mého názoru nemělo vliv na zaměstnanost a na tvorbu nových pracovních míst. Určitý dopad by mohl být zpozorován u zachování stávajících pracovních míst. Dále byl zaveden odpočet DPH na osobní automobily, přičemž toto opatření mělo neutrální dopad. Podle mého názoru tedy vliv tohoto opatření na poptávku po automobilech je minimální a taktéž úspora z titulu získaného odpočtu DPH.

V rámci DPH došlo ke zvýšení obou sazeb. Cílem byla stabilizace veřejných rozpočtů, a tedy dopad na českou ekonomiku je negativní, jelikož rostoucí cena statků způsobuje rostoucí inflaci a snižují kupní sílu. Z pohledu samotného výnosu DPH byl ovšem cíl splněn. Zvýšení sazeb spotřebních daní a daně z nemovitosti mělo obdobný účinek.

4.5.2 Zhodnocení Slovenska

Hlavní opatření provedená na Slovensku směřovala především k stimulaci poptávky, podpoře MSP, zaměstnanosti a eliminaci schodku veřejných rozpočtů. Tyto cíle, s výjimkou stimulace poptávky, kde byla jako problém definována domácí poptávka, jsou velice podobné těm českým.

Účinným opatřením je dle mého názoru zvýšení NČZD na poplatníka a zavedení zaměstnanecké prémie, čímž došlo ke stimulaci domácí poptávky a také k podpoře nízkopříjmových domácností. Pro podnikatele bylo pozitivní zavedení změn v odpisech

(tj. zvýšení limitu pro zařazení majetku do hmotného a nehmotného majetku a přeřazení určitého majetku do nižších odpisových skupin) a také zrychlení vratek. Opět se jedná o nenákladné změny, které sice podnikateli nepřinesou větší úsporu, ale v případě jejich dalšího investování působí investiční multiplikátor, který účinek investic ještě zvýší.

Opatření, které nemělo větší vliv na vývoj ekonomiky, bylo prodloužení lhůty pro odpočet daňové ztráty, zavedení daňové evidence pro menší podnikatele, nebo nových způsobů uplatnění výdajů na pohonné látky. Dále se jedná o změny v DPH, konkrétně zvýšení limitu obratu pro registraci a zavedení skupinové registrace k DPH. Zde se jednalo především o změny, které měly za následek zjednodušení systému a možnost optimalizace daní (např. možností výběru způsobu uplatnění výdajů na pohonné látky).

Neúčinné bylo zavedení daně z emisních kvót a snížené 6% sazby DPH. Tato opatření také proto platila jen krátkou dobu a následně byla zrušena.

4.5.3 Zhodnocení Francie

Ve Francii bylo hlavním cílem podnitit a podpořit zaměstnanost a kupní sílu, nízkopříjmové domácnosti, automobilový průmysl a firmy.

Jak již bylo v kapitole 4.3.3 blíže popsáno, účinná byla opatření na podporu firem. Jednalo se o nenákladné změny jako je zrychlení vratek DPH, vrácení daňového kreditu z titulu výzkumu, nebo neuplatněné ztráty, nebo přeplatku záloh na dani ze společností. Z uvedeného lze vidět, že byly podpořeny především firmy investující do vědy a výzkumu. Stejně jako v ostatních zmíněných státech došlo k zrychlení odpisů, což podle mého názoru je taktéž účinné opatření. Zvýšení sociálních daní na kapitálové zisky je dle mého úsudku vcelku účinné opatření. Cílem bylo načerpat nové finanční prostředky do systému sociálního zabezpečení, což se také povedlo, a to především z důvodu charakteru příjmů, na které se zvýšení vztahovalo (např. u příjmů z pronájmu nelze očekávat, že z důvodu zvýšení CSG/CRDS dojde ke snížení poptávky, nebo nabídky pronájmů).

Podpora nízkopříjmových domácností formou snížení daňové zátěže o 200 EUR je opatřením bez většího dopadu. Vliv na ekonomický vývoj moc nemělo zvýšení hranic pásem pro účely zdanění FO. Hranice se posunuly nahoru, což v konečném důsledku představuje pouze přesun daňových subjektů v rámci pásem. Jelikož platy a mzdy v období krize většinou nerostou, u některých poplatníků došlo k přesunu zdanění jejich příjmů do nižšího pásma, a tím i k odvodu nižší daně. Neutrální bylo také zavedení stropu pro daňové úlevy. Maximální částka daňové úlevy byla i tak nastavena vysoko, a tak se dotkla pouze minima poplatníků.

Neúčinné bylo snížení DPH u restaurací, kdy se očekávalo, že ceny restauračních služeb klesnou, poptávka se zvýší a díky nově vytvořeného zisku vzniknou nová pracovní místa. To se ovšem nestalo, proto je podle mého názoru opatření neúčinné. Zavedení 50% daně na bonusy vyplacené finančními institucemi je podle mého názoru také neúčinné. Částka, nad kterou se bonusy zdaňují, je opět nastavena vysoko – 27.500 EUR/1 zaměstnance.

4.5.4 Shrnutí všech opatření

Nyní je žádoucí provést shrnutí a vyhodnocení všech provedených opatření, která byla realizována v ČR, SR a ve Francii.

Podle mého názoru nebyla dlouhodobá protikrizová opatření v České republice vcelku účinná, ovšem krátkodobá ano. Podle mého úsudku je toto pozitivní jev, jelikož cílem protikrizových opatření je ekonomiku nastartovat do nového hospodářského cyklu, a tudíž by tato opatření neměla v systému působit po dlouhou dobu. Velice kladně lze ohodnotit podporu podnikatelů (hlavně MSP), pravým opakem pak byla podpora zaměstnanosti, kterou se ovšem nepodařilo podnítit ani na Slovensku, ani ve Francii.

V rámci opatření na Slovensku se povedlo zavést pár krátkodobých i dlouhodobých opatření. Lze konstatovat, že účinná podpora podnikatelů i nepodnikatelů byla vyvážená, u obou subjektů se totiž povedlo zavést 2 účinná opatření. Částečně se tedy podařilo podnítit nabídku i poptávku na trhu. Nezaměstnanost ovšem zůstala vysoká.

Daňová opatření ve Francii byla svou účinností velice podobná jako daňová opatření v ČR. Úspěšně zde byli podpořeni podnikatelé formou krátkodobých opatření, což je opět velice pozitivní jev. Dlouhodobá opatření lze ohodnotit neutrálně až negativně.

Dle mého názoru byly tedy ve všech 3 státech úspěšná opatření k podpoře firem, ovšem opatření vůči nezaměstnanosti nikoliv. *Dle mého úsudku lze konstatovat, že nejúčinnější opatření byla přijata na Slovensku, a to především z důvodu jejich vyváženosti – došlo k podpoře obou stran na trhu, tedy nabídky i poptávky. Bylo zde také nejméně neúčinných opatření, tedy nejméně opatření bez vlivu na ekonomický vývoj země. Opatření na Slovensku lze hodnotit kladně i z toho důvodu, že velikost fiskálního balíčku byla ze všech 3 zemí nejnižší – činila pouze 35 mil. USD (srovnání: ČR – 6.500 mil. USD, Francie – 18.568 mil. USD).*

4.6 Vlastní návrh a doporučení

V rámci této kapitoly je vhodné posoudit to, zda u některých opatření v ČR nenastal čas k jejich odstranění a dále navrhnout vlastní opatření a možné změny v soustavě daní.

Jednou z často diskutovaných otázek je zrušení, či alespoň snížení výdajových paušálů. ČR je totiž jednou z mála evropských zemí, která uplatnění paušálů umožňuje. Původním smyslem bylo snížení administrativní zátěže, nyní je ovšem využíván spíše než pro optimalizace pro snížení daňové povinnosti. Podle mého názoru je tedy vhodné výdajové paušály alespoň snížit, a to zejména u činností, kde skutečné náklady jsou nízké. Jedná se především o jiné podnikání a jinou SVCČ, kdy tuto činnost lze ohodnotit jako duševní a ne manuální jako je zemědělská či řemeslná činnost.

Zároveň je také vhodné zmínit, že zdanění PO je v porovnání s vyspělými státy EU nízké a vyvstává tedy otázka, zda není vhodné tuto sazbu zvýšit. Podle tohoto tvrzení určitě ano, ale pokud se podíváme na okolní státy, zjistíme, že s výjimkou Rakouska, kde max. sazba DPPO je 25 %, jsou sazby DPPO nastaveny na stejné nebo nižší úrovni. Z tohoto důvodu by tedy nebylo rozumné sazbu zvyšovat.

V období ekonomické krize je podle mého názoru vhodné provádět opatření, která mají za následek zúžení základu daně, např. v rámci odpisů. Jedná se totiž o taková opatření, která v konečném důsledku po přechodné období snižují daňové zatížení, ovšem po této časové prodlevě je uniklá daňová ztráta do státního rozpočtu i tak odvedena. Dle mého úsudku by mohlo být vhodné zrychlit odpisy nejen u nově pořízeného majetku, tak jako tomu bylo u mimořádných odpisů, ale také u stávajícího. V období krize by mohlo být poplatníkům (především MSP s určitým počtem zaměstnanců) umožněno uplatnit si v nákladech o určité procento více na daňových odpisech. Musí být ovšem splněna zásada, že majetek smí být odepsán do 100 % hodnoty vstupní ceny majetku.

Vrácení daňového kreditu z titulu neuplatněné ztráty je také dobrý nápad, který by v českých podmínkách v období krize mohl být aplikován. Podnikatelům by byla vrácena daň připadající na ztrátu z minulého období, nebo ze současného vykazovaného období přepočtena podle platné sazby daně. Toto opatření se osvědčilo ve Francii.

Dále se také osvědčilo zrychlení vratek DPH a vratek přeplatek na korporátní dani. Toto opatření by se tedy dalo uplatnit také v České republice.

V období krize by měla být zaměstnanost podporována i formou různých daňových zvýhodnění. Jelikož jsou náklady zaměstnavatelů na zaměstnance vysoké, je nutné tyto

náklady snížit, např. formou neplacení pojistného, které je povinen hradit zaměstnavatel za své zaměstnance, po přechodné období. Toto by se vztahovalo pouze na ty zaměstnance, kteří by byli přijati v daném období a byla by s nimi uzavřena pracovní smlouva, nikoliv dohoda. Současně nově přijatí zaměstnanci by pojistné normálně odváděli a daň by se i tak počítala ze superhrubé mzdy. Podle mého názoru by toto opatření bylo mnohem účinnější než snížení odvodů na pojistné o 1 %, tak jako tomu bylo v roce 2009. Zároveň by více podporovalo tvorbu nových pracovních míst.

Na příkladu Slovenska by se dala v českých podmínkách využít i obdoba zaměstnanecké prémie. Dle mého názoru se jedná o opatření, které by mohlo stimulovat k vyšší zaměstnanosti zejména proto, že podle stanovených podmínek zvýhodňuje osoby v pracovněprávním vztahu, které jsou min. po dobu 6 měsíců zaměstnané, a na nezaměstnané by to tedy mohlo mít částečný stimulační dopad.

V oblasti nepřímých daní je vhodné regulovat sazbu daně. V době krize bude pravděpodobně nejvhodnější zvyšování sazeb DPH, jelikož zavedení snížených sazeb na určité produkty se neuplatnilo ani ve Francii, ani na Slovensku. Podle mého názoru je ovšem dobré regulovat pouze jednu sazbu daně, aby nedošlo k přílišnému snížení kupní síly a zvýšení inflace.

5. Závěr

Hlavním cílem diplomové práce bylo zanalyzovat a zhodnotit daňová opatření, která byla v důsledku finanční a ekonomické krize přijata v České republice, na Slovensku a ve Francii. Hodnocení úspěšnosti bylo provedeno především podle naplnění cíle, ke kterému bylo dané opatření vytvořeno. Na základě získaných informací bylo následně vytvořeno doporučení k tomu, jaká opatření je v době krize vhodné přijmout a aplikovat do daňového systému v České republice. Práce je rozdělena do tří hlavních celků – kapitol.

Úkolem první kapitoly bylo zmapovat vznik a průběh ekonomické krize a stanovit její příčiny a důsledky. Bylo zjištěno, že samotné ekonomické krizi předcházela krize finanční, která vznikla jako důsledek uvolnění hypotéční politiky ve Spojených státech amerických. Následně byla finanční krize rozšířena do celého světa prostřednictvím zajištěných dluhových obligací známých jako CDO, které představují seskupení milionů malých hypoték zajištěných nemovitostmi. Tento finanční instrument vznikl v průběhu roku 2007 a má tedy přímou souvislost s finanční a dále ekonomickou krizí. Naplno finanční krize propukla až pádem americké investiční společnosti Lehman Brothers a následným snížením hodnoty burzovních indexů a cenných papírů na světových burzách. Ekonomická krize se projevila především v makroekonomických ukazatelích: míra nezaměstnanosti stoupala, inflace začala klesat a stejně tak i HDP. To vše se dělo po dobu více než dvou čtvrtletí po sobě, což znamená, že se již nejedná o hospodářskou recesi, ale krizi.

V rámci druhé kapitoly byla popsána přijatá daňová opatření v České republice, na Slovensku a ve Francii. Popisovaná daňová opatření jsou zaměřena především na daň z příjmů a nepřímé daně. Důležité pro každou zemi bylo stanovení největších problémů, se kterými se potýkala. Hlavním problémem všech tří států byla rostoucí nezaměstnanost, snížení poptávky po statcích a službách, a s tím související možný odchod firem z trhu. Většina přijatých opatření proto směřovala k podpoře firem, kdy především malí a střední podnikatelé jsou bráni jako motor ekonomického růstu. Protikrizová opatření směřovala především k zrychlení odpisů, a tím i navýšení daňových nákladů a snížení daňové povinnosti a zrychlení vratek DPH (popř. přeplatků na korporátní dani a daňových kreditů z titulu výzkumu a ztráty ve Francii). Cílem bylo tedy snížit daňovou povinnost podnikatelům a zvýšit jejich cash-flow, což se následně mělo promítnout v investičních výdajích. V oblasti

nezaměstnanosti došlo v ČR k podpoře tvorby nových pracovních míst formou zlevňování nákladů práce, konkrétně pojistného. Opatření v oblasti nezaměstnanosti na Slovensku a ve Francii byla zaměřena především na systém dávek a podpor v nezaměstnanosti. V oblasti DPH docházelo především k snižování DPH u určitých produktů, nebo služeb, kdy vedlejším cílem bylo podpořit poptávku právě po těchto produktech. V ČR ovšem došlo ke zvýšení sazeb DPH, a to z důvodu přijetí zákona o stabilizaci veřejných rozpočtů.

Na začátku třetí kapitoly byla provedena komparace daňových systémů ČR, SR a Francie. Důvodem je velká odlišnost především daňového systému ve Francii, a proto je vhodné tyto odlišnosti zmínit a samotné daňové soustavy srovnat. Specifikem DPFO na Slovensku je propojení daňového systému s životním minimem, které je použito při stanovení nároku na NČZD na poplatníka a jeho výše a při stanovení výše daňového bonusu na vyživované dítě, a minimální mzdy, která je použita při stanovení výše a nároku na zaměstnaneckou prémii. Ve Francii je odlišná zdaňovaná jednotka, tj. domácnost, klouzavě progresivní stupnice zdanění nebo použití rodinného koeficientu. Existuje zde velké množství daní, které se v ČR a na Slovensku nepoužívají, např. daň z objemu mezd, daň z bohatství, daň z bydlení, nebo sociální daně CSG/CRDS. Z uvedeného je tedy patrné, že nejsložitější je daňový systém Francie, a to především díky množství daní a výjimek z aplikace těchto daní.

Dále je zde provedena klasifikace provedených opatření, kde cílem bylo především porovnání opatření z hlediska délky působení v ekonomice. Bylo zjištěno, že absolutně nejvíce opatření (krátkodobých i dlouhodobých, která jsou popsána v této práci) bylo provedeno na Slovensku, a to celkem dvanáct. V ČR bylo přijato devět důležitých opatření a ve Francii celkem osm. Dále byla daňová opatření srovnávána podle toho, na co se z hlediska daně zaměřují. Byla přijímána především ta opatření, která měla za následek snižování základu daně a daňové povinnosti. Francie zde byla opět výjimečná tím, že zde byla provedena především opatření k zvýšení základu daně a daňové povinnosti.

V rámci bližší analýzy každého opatření a následného shrnutí bylo zjištěno, že nejúčinnější opatření byla přijata na Slovensku. Dlouhodobým problémem je nezaměstnanost, ovšem tu se nepodařilo snížit na původní výši ani v ČR, ani ve Francii. Daňová opatření na Slovensku lze hodnotit úspěšně zejména proto, že se zaměřovala na obě tržní strany, a tedy snažila se podpořit jak poptávku, tak i nabídku. V ČR a ve Francii byli úspěšně podpořeni pouze podnikatelé. I když hlavním problémem v ČR nebyla domácí, ale zahraniční poptávka,

i tak lze např. snížení sociálního pojištění o 1,5 %, které mělo podpořit nízkopříjmové domácnosti, hodnotit jako velmi slabé.

Z příkladu Francie pak lze doporučit, která opatření by se dala v období příští krize využít i v českých podmínkách. Jedná se o zrychlení přeplatků na korporátní dani a daňových kreditů z titulu ztráty nebo výzkumu. Její aplikace do české daňové soustavy by nepředstavovala větší zátěž. Na příkladu Slovenska lze využít zavedení zaměstnanecké prémie, které by částečně mohlo mít vliv i na nezaměstnanost.

Úkolem diplomové práce bylo vyhodnotit daňová opatření a stanovit ta, která byla úspěšná a dala by se využít i v českých podmínkách. Tento úkol se podle mého názoru podařilo splnit a cíl diplomové práce byl tedy naplněn.

Seznam použité literatury

a) knihy

- [1] DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha: C. H. Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1.
- [2] ČESKÁ DAŇOVÁ SPRÁVA. *Výroční zpráva české daňové správy 2009*. Praha: Ministerstvo financí, 2009. 86 s. ISBN 978-80-85045-37-6.
- [3] ČESKÁ DAŇOVÁ SPRÁVA. *Výroční zpráva české daňové správy 2010*. Praha: Generální finanční ředitelství. 68 s. ISBN 978-80-85045-38-3.
- [4] FANTINI, Marco, ed. *Taxation Trends in the European Union. 2010 Edition*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010. 436 s. ISBN 978-92-79-15801-8.
- [5] FANTINI, Marco, ed. *Taxation Trends in the European Union. 2012 Edition*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012. 274 s. ISBN 978-92-79-21209-3.
- [6] FOSTER, John Bellamy a Fred MAGDOFF. *Velká finanční krize: příčiny a následky*. Všeň: Grimmus, 2009. 160 s. ISBN 978-80-902831-1-4.
- [7] HAMERNÍKOVÁ, Bojka, Alena MAAYTOVÁ a kol. *Veřejné finance*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 340 s. ISBN 978-80-7357-497-0.
- [8] JANÁČKOVÁ, Stanislava. *Krize eurozóny a dluhová krize vyspělého světa*. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. 99 s. ISBN 978-80-86547-95-4.
- [9] JÁNOŠÍKOVÁ, Ivana a Václav JUREČKA. *Makroekonomie: základní kurs*. 2. vyd. Ostrava: VŠB – TU Ostrava, 2009. 312 s. ISBN 978-80-248-2065-1.
- [10] KOHOUT, Pavel a kol. *Finance po krizi: důsledky hospodářské recese a co bude dál*. 2. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2010. 272 s. ISBN 978-80-247-3583-2.
- [11] KOLEKTIV AUTORŮ. *Daňové zákony 2009 s komentářem změn*. Brno: Computer Press, 2008. 191 s. ISBN 978-80-251-2366-9.
- [12] KOLEKTIV AUTORŮ. *Daňové zákony 2010 s komentářem změn*. Brno: Computer Press, 2010. 199 s. ISBN 978-80-251-2904-3.
- [13] KOLEKTIV AUTORŮ. *Daňové zákony 2011 s komentářem změn*. Brno: Computer Press, 2011. 248 s. ISBN 978-80-251-3388-0.
- [14] LIŠKA, Václav. *Makroekonomie*. Praha: Professional Publishing, 2002. 554 s. ISBN 80-86419-27-4.

- [15] NÝVLTOVÁ, Romana a Mária REŽŇÁKOVÁ. *Mezinárodní kapitálové trhy: zdroj financování*. Praha: GRADA Publishing, 2007. 224 s. ISBN 978-80-247-1922-1.
- [16] POLOUČEK, Stanislav a kol. *Peníze, banky, finanční trhy*. Praha: C. H. Beck, 2009. 415 s. ISBN 978-80-7400-152-9.
- [17] SHIN, Hyun Song. Reflections on Northern Rock: The Bank Run that Heralded the Global Financial Crisis. *Journal of Economic Perspective*. 2009, č. 23 (1), s. 101 – 109. ISSN 0895-3309.
- [18] ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňové teorie. S praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8
- [19] ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona. *Globalizace a krize: souvislosti a scénáře*. Všeň: Grimmus, 2010. 296 s. ISBN 978-80-87461-01-3.
- [20] VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2012*. 11. vyd. Praha: 1. VOX, 2012. 372 s. ISBN 978-80-87480-05-2.

b) zákony

- [21] Zákon č. 586 ze dne 20. listopadu 1992 o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů ČSFR*. 1992, částka 117, s. 3473-3491.
- [22] Zákon č. 595 ze dne 4. prosince 2003 o dani z příjmů v znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov SR*. 2003, čiastka 243. s. 5606-5655.
- [23] Zákon č. 98 ze dne 3. února 2004 o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov SR*. 2004, čiastka 46. s. 1206-1250.
- [24] Zákon č. 105 ze dne 3. února 2004 o spotrebnej dani z liehu v znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov SR*. 2004, čiastka 49. s. 1310-1365.
- [25] Zákon č. 222 ze dne 6. dubna 2004 o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov SR*. 2004, čiastka 97. s. 2318-2357.
- [26] Zákon č. 261 ze dne 19. září 2007 o stabilizaci veřejných rozpočtů. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2007, částka 85, s. 3154-3264. ISSN 1211-1244.
- [27] Zákon č. 663 ze dne 5. prosince 2007 o minimalnej mzde v znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov SR*. 2007, čiastka 268. s. 5222-5223.
- [28] Zákon č. 340 ze dne 9. října 2013 o dani z nabytí z nemovitých věcí ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2013, částka 132, s. 5982-5993. ISSN 1211-1244.

c) internetové zdroje

- [29] BBC. *BBC News: Northern Rock Sold to Virgin Money* [online]. BBC [5. 1. 2014]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/business-15769886>
- [30] BURZA CENNÝCH PAPÍRŮ PRAHA. *Báze indexu PX platná od 20. března 2006* [online]. BCPP [27. 1. 2014]. Dostupné z: <http://www.bcpp.cz/Novinky/Detail.aspx?ka=1367>
- [31] BURZA CENNÝCH PAPÍRŮ PRAHA. *BCPP: Pražská burza v roce 2008* [online]. BCPP [27. 1. 2014]. Dostupné z: <http://www.bcpp.cz/Novinky/Detail.aspx?ka=2053>
- [32] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Databáze časových řad ČNB* [online]. ČNB [29. 1. 2014]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_KOREN
- [33] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *O ČNB* [online]. ČNB [29. 1. 2014]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/
- [34] ČESKÁ TELEVIZE. *Ekonomika ČT24: Krach Lehman Brothers - 5 let od ekonomického infarktu* [online]. Česká televize [9. 1. 2014]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/241901-krach-lehman-brothers-5-let-od-ekonomickeho-infarktu/>
- [35] EUROEKONOM. *Hypoteční krize v USA. Příčiny, průběh, následky* [online]. Euroekonom [3. 1. 2014]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky>
- [36] EUROSTAT. *Real GDP growth rate - volume* [online]. Eurostat [29. 1. 2014]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>
- [37] EY. *Worldwide fiscal stimul - France* [online]. EY [25. 2. 2014]. Dostupné z: http://www.ey.com/GL/en/Services/Tax/Worldwide_fiscal_stimulus---France
- [38] LEGIFRANCE. *Code général des impôts* [online]. Legifrance [24. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006069577>
- [39] L'EXPANSION. *Le vrai bilan du plan de relance français* [online]. L'expansion [23. 3. 2014]. Dostupné z: http://lexpansion.lexpress.fr/actualite-economique/le-vrai-bilan-du-plan-de-relance-francais_1407313.html
- [40] POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona o stabilizaci veřejných rozpočtů* [online]. PSP ČR [10. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=11044>
- [41] PRAVDA.SK. *Slovensko bude mať Radu pre hospodársku krízu* [online]. Pravda.sk [13. 2. 2014]. Dostupné z: <http://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/190092-slovensko-bude-mat-radu-pre-hospodarsku-krizu/>

- [42] PUBLIC FINANCES GENERAL DIRECTORATE. *The French Tax System* [online]. Public Finances General Directorate [24. 2. 2014]. Dostupné z: http://www.impots.gouv.fr/portal/deploiement/p1/fichedescriptive_1006/fichedescriptive_1006.pdf
- [43] VLÁDA ČR. *Národní protikrizový plán* [online]. Vláda ČR [2. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/predstavujeme/narodni-protikrizovy-plan.pdf>
- [44] VUPSV. *Protikrizová opatření ve vybraných zemích EU* [online]. VUPSV [24. 2. 2014]. Dostupné z: http://www.vupsv.cz/sites/File/knihovna/protikrizova_opatreni.pdf
- [45] YAHOO FINANCE. *US & World Indices* [online]. Yahoo Finance [28. 1. 2014]. Dostupné z: <http://finance.yahoo.com/stock-center>

Seznam zkratek

AMEX	American Stock Exchange
BCPP	Burza cenných papírů Praha
CDO	collateralized debt obligations
CSG/CRDS	sociální daně ve Francii
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
DJIA	Dow Jones Industrial Average
DPFO	daň z příjmů fyzických osob
DPH	daň z přidané hodnoty
DPPO	daň z příjmů právnických osob
EU	Evropská unie
EUR	euro
FED	Federální rezervní systém
FO	fyzická osoba
HDP	hrubý domácí produkt
MSP	malí a střední podnikatelé
NČZD	nezdanitelná část základu daně
NPP	Národní protikrizový plán
NYSE	New York Stock Exchange
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
PO	právnická osoba
RPHK	Rada pre hospodársku krízu
SNP	samostatné nebytové prostory
SR	Slovenská republika
SVČ	samostatně výdělečná činnost
USA	Spojené státy americké
USD	americký dolar
VC	vstupní cena
VH	výsledek hospodaření
ZD	základ daně
ZDP	zákon o daních z příjmů

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. dubna 2014

.....
jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

Příloha č. 1: Komparace daňového systému ČR, SR a Francie

Příloha č. 2: Rozdělení daňových opatření podle předmětu úpravy příslušné daně